

UT

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Aprill 2011 nr 4 (2393) • Tartu ülikooli ajakiri

Selles numbris:

VABADE KUNSTIDE PROFESSOR ENE-LIIS
SEMPER LOENGUTEST JA TEATRIST

TUDENGITE TAGASISIDE MUUTUB
OLULISEMAKS

ARENGUFOND JAGAS ESIMESI MILJONEID

KEVADPÄEVAD KUTSUVA
LÕBUTSEMA JA KOPUTAVAD
SÜDAMETUNNISTUSELE

SÕNAD JA TEOD

Foto: Andres Tennus

Sigrid Sõerunurk
UT peatoimetaja

Ülikooli arengufondi loomine ja sealt äsja välja valitud projektidele üsna märkimisväärsete summade eraldamine loob omalaadse pretsedendi terves Eestis ning on pööre ülikooli teaduspoliitikas. Nagu rektor käesolevas ajakirjanumbris ütleb, on riik varasemalt küll ja küll deklareerinud, et teatud valdkonnad on eelisarendatud, ent samme neid valdkondi ka realselt eelistatult arendada pole astunud.

Haridus, sh kõrgharidus on olnud prioriteet eri valitsuste ajal ning eri poliitikute suus ning seostub sellise käibefraasiga

nagu teadmispõhine ühiskond – kõlab kenasti, aga seni on see sõnapaar olnud suuresti sisutühi. Uue valitsuse kõrgharidusprogramm näib astuvat samme suurte sõnade realiseerimiseks.

Ka ülikool püüab jõuda suurtest sõnadest tegudeni. Kuigi arengufondi said taotlusi esitada kõik ülikooli töötajad ja/või rühm töötajaid, tõusis 23 projektist kõrgelennulisemate ideedega kindlamalt esile vaid kolm. Ehk ei ole ülikooli liikmeskond veel harjunud tavapärasest julgemalt mõtlema ja planeerima, isegi kui võimalus (ehk need peamised: inimesed ja raha) suuri mõtteid realiseerida on olemas.

Ülikooliski on lausunud suuri sõnu küll ja küll, millele tegusid pole alati järgnenud. Endiselt deklareeritakse vajadust püüelda rahvusvahelisel tasemel tippkvaliteedi poole või seda, et just selles valdkonnas ja just nüüd on tarvis haarata liidriroll ja juhtpositsioon.

Ehedaim näide on taaskord õpetajakoolitus, mille puhul ehk kõige ehedamalt on olnud avalikke vastukäivusi: näiteks nõukogus lausunud suured sõnad

tegudele, mis tegelikult loevad.

Veel näiteid? Viimases nõukogus heaks kiidetud turunduspõhimõtteid vormiti ligi kaks aastat ning olen veendunud, et lõpuks jõuti parima võimaliku versioonini. Kui palju tuli aga kantsleril selgitada, mis asi on bränd, milles täpsemalt seisneb turundamine ning miks ülikool ei saa turundada kõigile kõike. See tähendab valikute tegemist ning ressursside efektiivsemat kasutamist parima võimaliku tulemuse nimel.

Kogu eelnev ei tähenda, et suuri sõnu peaks vähem lausuma või et neid edaspidi enda teada tuleks hoida. Hoidku selle eest! Aga hoidku ka uute sisutute «teadmispõhiste ühiskondade» eest.

Arengufond on boonusmeede, mitte millegi olemasoleva asendaja, ning kuigi statuut näeb ette, et sealt saavad toetust rahvusvahelise potentsiaaliga projektid, on rektori sõnutsi väga tõenäoline, et nüüd, mil seaduses on rahvusülikooli roll täpsustunud, võivad sealt toetust saada ka Eesti kultuuri ja keelt alalhoidvad ideed. Rahvusülikool ei vaja liidrirolli ega juhtpositsiooni, suuri tegusid aga küll. ☺

Universitas Tartuensis on Tartu ülikooli ajakiri. Ilmub kord kuus. Tiraaž 3500. Tellimisindeks Eesti Postis 00892 • Tartu, Munga 4 (II k); Tel: 737 5680, 523 1751; e-post: ajakiri@ut.ee; www.ajakiri.ut.ee. Postiaadress: Ülikooli 18, Tartu 50090 • **Vastutav väljaandja:** Illari Lään; **peatoimetaja:** Sigrid Sõerunurk; **toimetajad:** Merilyn Merisalu ja Eve Tisler; **keeletoimetaja:** Marika Kullamaa; **küljendaja:** Margus Nõmm; **fotograafid:** Andres Tennus ja Ove Maidla; **infotoimetaja:** Gea Gorjunova, Kady Sõstar; **Trükk:** Ecoprint • Kõik Universitas Tartuensis avaldatud artiklid jm tekstid ning fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed. Toimetust lubab neid kasutada vaid koos viitega autorile ja Universitas Tartuensisile. • Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. • **UT kolleegiumi esimees:** Maaja Vadi, **liikmed:** Sulev Kõks, Ivo Volt, Mart Noorma, Villu Päärt, Indrek Treufeldt, Katrin Pajuste-Kuul, Liina Liiv.

UT

UNIVERSITAS TARTUENSIS

- 5 Lapsed kuulasid koolivaheajal ülikoolis loenguid.
- 6 Ülikooli vaatamisväärsusi saab uudistada ka virtuaalsel jalutuskäigul.
- 11 Mida arvab lasteülikoolist lapsevanem?
- 12 **Persoon**
Politoloogia esimese aasta doktorandist Birgit Poopuust (24), kes pälvis tänavu Eesti suurima Ernst Jaaksoni stipendiumi, võib suure töönaosusega saada rahvusvahelise tasemega akadeemik. Esimesed sammud selle suunas on juba tehtud.
- 16 Eesti esimene omataoline arengufond Tartu ülikoolis toetas esimesi rahvusvahelise potentsiaaliga projekte.
- 18 Selle õppeaasta ülikooli vabade kunstide professor Ene-Liis Semper teatrist NO99 räägib oma loengutest ja teatrist üldiselt.
- 21 Reprodutiivmeditsiini professor Andres Salumets peab ametisse astumise avaliku loengu.
- 22 Väitekiri: olmereovee saastatust saaks mõõta kordades kiiremini.
- 25 Bioloogilise füüsika professor Jörg Pieper peab ametisse astumise avaliku loengu.
- 26 Iga semestri lõpul ÕISis õppeainete ja õpetamise hindamise küsimustiku täitmine võib osale tudengitest tunduda tüütu ja ebavajaliku kohustusena, kuid tegelikkuses mängivad sealt saadavad tulemused õppetöö kvaliteedi parendamisel olulist rolli.
- 32 Kevadpäevad kutsuvad lõbutsema ja koputavad südametunnistusele.
- 38 Reisikiri Ameerika Ühendriikides Nebraskas asuvast Wesleyani ülikoolist
- 41 Vilistlane
Laialdased teadmised ja väljapaistev argumenteerimisoskus viisid Sven Mikseri (37) Paide koolipingist ministritooli, riigimehe pühendunud suhtumine lubab oodata aga enamatki.
- 44 Tähetorn läbi ajaloo
- 50 Essee: iga riik peab oma õpetajad ja juristid ise ette valmistama.
- 52 sünnipäevad, kaitsmised, stipendiumid, teated

Järgmine Universitas Tartuensis ilmub 6. mail 2011.

roheline trükis

Trükitud taastoodetud paberile looduslike trükkivärvidega. ©Ecoprint

Uuring: kõrgkooli lõpetanuist jäävad töötuks vaid üksikud

Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskuse (RAKE) äsja valminud vilistlaste uuringust selgub, et ka majandussurutise ajal jäid pärast lõpetamist töötuks väga vähesed kõrgharidusega inimesed.

Uuringu korraldanud töörühma juhi, TÜ makroökonomika professori Raul Eametsa sõnul oli töötuid kõrgkooli lõpetanute seas keskmiselt kõigest kolm protsenti, mis on väga hea tulemus, arvestades 2010. aasta väga kõrget töötuse määra.

Kõige rohkem oli töötuid teeninduse valdkonna, kõige vähem tehnika ja tootmise valdkonna

lõpetanute seas. Eametsa sõnul suundusid bakalaureuseastme lõpetanud n-ö pehmete erialade esindajad pigem tööle ning tehnika ja loodusteaduse erialade lõpetajad pigem jätkasid õpinguid magistriooppes.

Erinevate erialade lõpetajate palkade võrdlus viitab, et kõige kõrgemat palka teenivad sotsiaalteaduste, äranduse ja õiguse ning tehnika, tootmise ja ehituse valdkonna lõpetanud.

Tööturul on keerulises olukorras põllumajanduse ja humanitaaria ning kunstide valdkonna lõpetanud, kes töötavad sageli mitteerialasel ametikohal ning

kelle palk on keskmisest madalam.

Suuremahulise vilistlaste uuringu korraldasid TÜ teadlased kõikide õppeastmete lõpetanute seas 2010. aasta sügisel. Veebi-põhiselt küsitleti 2009. aastal lõpetanuid ja küsimustikule vastas enam kui 2100 vilistlast 14 Eesti kõrgkoolist.

Uuring korraldati programmi Primus raames, mida viib ellu sihtasutus Archimedes ja rahastab Euroopa Liidu Euroopa Sotsiaalfond.

Uuringu lühituvustuse ja raporti täistekstiga saab tutvuda TÜ veebis www.ut.ee.

Algas uus populaarteaduslike artiklite konkurss

Ülikool kuulutab välja järjekordse populaarteaduslike artiklite konkursivooru kõigi ülikoolide doktorantidele.

Artiklikonkursi esimese vooru mullu sügisel võitis TÜ majandusteaduskonna doktorant Andres Kuusik, kelle võidutöö kandis pealkirja «Riik kui pesuloputusvahend». Kokku laekus toona 57 tööd.

TÜ teaduse populariseerimise peaspetsialisti Aitel Käpa sõnul on konkursi eesmärk anda noortele teadlastele võimalus ja motivatsioon rääkida oma erialast

nii, et kõik sellest aru saaksid. «Doktoriõppesse asudes on paljud tudengid pidanud kokku puutuma murega, kuidas teha sõpradele ja tuttavatele selgeks, millega on neil plaanis oma neli õpinguaastat sisustada. Konkursi sügisese vooruga suutsime näidata, et ka väga keerulisest teadustööst on võimalik lihtsalt ja arusaadavalt kirjutada,» rääkis Käpp.

Ka seekord ootavad paremate artiklite autoreid auhinnad. Esimese koha auhinnaks on 1000 eurot, teise koha pälvinu saab 500

eurot ja kolmanda koha omanik 250 eurot. Oodatud on kõikide ülikoolide noorteadlaste tööd. Parimad artiklid avaldatakse TÜ teadusuudiste portaalis Novaator.

Artikleid hindab žürii, kuhu kuuluvad nii teadusajakirjanikud kui ka teaduse populariseerimise ja kommunikatsioonispetsialistid.

Artiklite esitamise tähtaeg on 1. mai 2011 ning need tuleb saata aadressile novaator@ut.ee.

Nõuandeid artikli kirjutamiseks ning lisainfot konkursi kohta leiab aadressilt www.ut.ee/et/871169.

Kevadisel koolivaheajal kuulas poolsada 8.–12. aastast last ülikooli nõukogu saalis lasteülikooli loenguid. 21.–22. märtsil kõnelesid lastele akadeemik ja Tartu ülikooli endine rektor Peeter Tulviste (pildil), TÜ Narva kolledži Eesti ajaloo lektor Kaarel Vanamõlder, geoloog ja TÜ tehnoloogiainstituudi direktor Erik Puura ning astronoom Tõnu Viik.

Lasteülikooli projektijuhi Aet Kiisla sõnul üllatasid lapsed oma arukate küsimustega nii mõndagi loengupidajat.

23. märtsil toimus ekskursioon Narva. Lasteülikool avati Narvas aastal 2007, hiljem laieneti Tartusse ja Tallinnasse. Narvas toimuvad loengud terve õppeaasta jooksul nädalavahetustel, Tallinnas sügisvaheajal ja Tartus kevadvaheajal.

Loenguid saab tagantjärele vaadata ülikooli videoportaalist www.utv.ee.

Loe ka lapsevanema arvamust loengust lk 11.

Foto: Andres Tennus

Klaverikontsert tähistab Ferenc Liszti sünniaastapäeva

Alo Põldmäe helilooja, Eesti rahvusliku klaverimuuseumi juhatuse esimees

169 aastat tagasi andis maailma kuulus Ungari helilooja ja pianist Ferenc Liszt Tartu ülikooli aulas kaks klaverikontserti. Seda sündmust ning pianisti 200. sünniaastapäeva tähistatakse klaverikontserdiga ülikooli aulas tänavu 14. aprillil.

2011. aasta on muusikamaailmas kuulutatud Ferenc Liszti aastaks. See klaverikunstis revolutsioonilise pöörde teinud isik andis ka Tartus 9. ja 11. aprillil 1842 menukad kontserdid. Need esi-

nemised olid tolaegse Liivimaa kultuurielu suursündmused, mida meenutati veel aastakümneid.

Tartule langes Liszti külastuse au kahel põhjusel. Esiteks oli siin väärikas kontserdisaal, ülikooli aula, mis avati avalikeks kontsertideks 1812. aastal ja kus klaveriõhtutel oli juba siis täita oluline roll. Teiseks jäi Tartu kahe suure kultuurikeskuse, Riia ja Peterburi vahelisele kultuuriteele.

14. aprillil tähistatakse Liszti Tartus viibimist mitme üritusega: kell 12 on pianist Lauri Väinmaa muusikaline tervitus ülikooli aulas «Siin, 169 aastat tagasi, mängis Liszt». Kell 14 jätkatakse TÜ ajaloo

muuseumi valges saalis sümposiumiga «Tartu ülikool, klaver ja Liszt», mille käigus avatakse ka kaks näitust: «Tartu ülikooli rektorite, doktorite ja akadeemikute klavereid» ning «Maailmanimega pianiste Eestis 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul». Kell 18 annab samas kontserdi Liszti loomingust Lauri Väinmaa.

Ferenc Liszti päeva täpse kavaga saab tutvuda ülikooli veebikalendris.

Üritused toimuvad Tallinna kui 2011. aasta kultuuripealinna koostööpartneri Eesti rahvusliku klaverimuuseumi algatusel koostöös Tartu ülikooli ajaloo muuseumiga.

Ülikooli vaatamisväärsusi näeb virtuaalsel jalutuskäigul

Tartu ülikool on valmis saanud innovaatilise, 360-kraadise vaatega panoraamfotodega virtuaalse jalutuskäigu, et tutvustada külalistele oma kuulsaid ajaloolisi hooneid, muuseumi ning vaatamisväärsusi. Virtuaaltuur on nii eesti kui ka inglise keeles ja seda saab näha aadressil:

www.ut.ee/virtuaaltuur.

Virtuaalne jalutuskäik viib külastaja ülikooli peahoonesse ja seal asuvasse kunstimuuseumisse, ülikooli ajaloo muuseumisse ja loodusmuuseumisse, botaanikaeda ning ülikooli raamatukokku, samuti saab arvuti tagant lahkumata külastada vana anatoomikumi.

Jalutades Toomemäel ning mujal Tartu kesklinnas on võimalik tutvuda ülikooliga seotud suurmeeste ausammaste ja mälestusmärkidega. Virtuaalne jalutuskäik tähetornis lisandub eeloleval kevadel pärast renoveerimiste lõppu.

Virtuaaltuuri valmimist juhtinud TÜ turundusjuhi Ingrid Maiste sõnul on taolised virtuaalsed lahendused muutunud

Foto: Virtuaalstudio

maailmas järjest populaarsemaks ning nüüd saab Tartu ülikoolgi oma vaatamisväärsusi ja Tartu linna paremini tutvustada.

Maiste hinnangul võiks uudne virtuaaltuur huvi pakkuda nii uutele üliõpilastele ja külalistele kui ka praegustele ülikoolipere liikmetele, kuna fotogaleriides on ka asju, mida kohapeal näha ei saa. Näiteks ülikooli raamatukogu kogudes paiknev Aleksandr Puškini surimask ning haruldased raamatud.

«Kindlasti aitab virtuaalne jalutuskäik tutvustada lisaks ülikoolile ka Tartu linna, et rõõmustada rohkete konverentside külastajaid ja Tartusse saabuvaid turiste,» lisas Maiste.

VÕTA nädal kutsub kuulama

19.–27. aprillini toimub Tartu ülikoolis programmi Primus raames teist korda varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise (VÕTA) nädal.

Kui möödunud aastal keskenduti nädala raames VÕTA meetme tutvustamisele, siis tänava toimuvad peale TULE programmi infotundide ning VÕTA tutvustamise ka loengud ning seminarid õpimotivatsiooni, õpingute planeerimisest ja eneseanalüüsist.

Võimalus õppetöös töökogemust ja varasemaid õpinguid arvestada annab nii mõnelegi põhjust õpinguid alustada või kaaluda nende jätkamist. VÕTA nädala raames tutvustataksegi VÕTA protsessi ja selle kaudu avaneda võivaid õppimisvõimalusi.

VÕTA seminaridele ja loengutele «VÕTA võimalus õppida» on oodatud kõik, kes plaanivad asuda Tartu ülikooli õppima ning soovivad varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise võimalusest rohkem teada saada.

Kõik loengud ja seminarid on avalikud ja tasuta.

Lisainfo: www.ut.ee/votandal.

23. märtsil toimunud Tartu kõrgkoolide lahtiste uste päeval käis Tartu ülikooliga tutvumas üle tuhande noore. Koolilõpetajad tutvusid ülikooli ajaloolise peahoone, teaduskondade ja raamatukoguga ning külastasid ka muuseumi, spordiklubi ja ühiselamuid. Nõustajad andsid infot õppimisvõimaluste ja karjääriplaneerimise kohta. TÜ turundusspetsialist Kaisa Jõgi märkis, et huvi Tartu ülikooli vastu oli suur ning tagasiside üdini positiivne. «Mitmed tõid välja, et teaduskondades saadi soovitud erialast ja valikuvõimalustest selgem pilt ning ka loengud olid väga huvitavad. Veel tõstsid abiturientid esile Tartu linna erilist akadeemilist auras,» ütles Jõgi.

Enim huvitusid koolilõpetajad endiselt arsti-, loodus- ja tehnoloogia- ning filosoofiateaduskonnast. Lahtiste uste päevale Tartusse tõi õpilased erirong, millele registreerunuid enamik tuli oma sõnul tutvuma just Tartu ülikooliga.

Lahtiste uste päeva aulattetekandeid saab tagantjärele vaadata ülikooli videoportaalist www.utv.ee.

Fotod: 2x Andres Tennus

Rahvusvaheline teadus Narvas

13.–15. aprillini toimub TÜ Narva kolledžis järjekorras XI üliõpilaste rahvusvaheline teaduskonverents. Sel aastal on ettekanded jagatud nelja temaatilise blokki: haridus, noorsootöö, riiklik sektor ning filoloogia ja kulturoloogia.

Konverentsil on olulisel kohal tänapäeva meetodilised lähene-mised õpetamisele, mitmekultuuriline ühiskond ja keeleteadust puudutavad küsimused. Samuti räägitakse mitteformaalsest õppimisest, vabatahtlikkusest, kodanikuaktiivsusest ja kohaliku

poliitika olulisusest.

Konverentsi ettekannetest koostatakse ka artiklikogumik. Töökeelteks on eesti, vene ja inglise keel. Kõik osalejad saavad lisaks konverentsile osa võtta ka Narva ja Tartu linnaekskursioonidest.

Selgusid TÜÜE uued liikmed

Tänavu hääletas Tartu ülikooli üliõpilasesinduse (TÜÜE) valimistel kokku 4382 üliõpilast, ehk ligi veerand kõigist tudengitest. Hääletajaid oli 2,3 protsenti rohkem kui eelmisel aastal.

Absoluutarvudes oli kõige rohkem valijaid sotsiaal- ja haridusteaduskonnas (998) ja kõige vähem usuteaduskonnas ning Türi kolledžis, mõlemas 50.

Kõige suurem oli valimisaktiivsus Türi kolledžis (39,1%) ning loodus- ja tehnoloogia- teaduskonnas (36,3%), kõige väiksem TÜ Viljandi kultuuriaakadeemias (15,9%).

Valimistoimkonna esimehe Karro Külanurme sõnul olid üldiselt hästi kulgenud valimiste ainsad probleemid kandidaatide väike arv ja kaks kandidaatideta jäänud struktuuriüksust.

Kandidaate ei olnud üles seadnud ei arstiteaduskond ega TÜ Euroopa kolledž. Seega ei saanud nendes struktuuriüksustes õppivad üliõpilased ka esinduse valimistel hääletada.

Hääletus toimus elektroonselt õppeinfosüsteemis.

Üliõpilasesinduse uute liikmete nimekirjaga saab tutvuda üliõpilasesinduse veebilehel www.tyye.ee.

Pärnu kolledži fotokonkurss

TÜ Pärnu kolledž tähistab tänavu oma 15. tegevusaastat muu hulgas ka fotokonkursiga «Minu kolledž».

Konkursile oodatakse fotosid ja/või fotoseeriaid, mis kajastavad kolledži ajaloolist arengut ja tänapäeva, õppeprotsessi, üritusi, üliõpilaselu, vilistlaste tegemisi ja muud põnevat kolledžiga seotut. Fotode kvaliteedile piiranguid ei seata.

Fotod tuleb saata või tuua enne 1. maid Pärnu kolledži turundusspetsialistile Birgit Tuulemäele aadressil birgit@pc.ut.ee või Ringi 35, Pärnu.

Osalema on oodatud kõik TÜ Pärnu kolledži üliõpilased, töötajad, vilistlased ja ka sõbrad-toetajad.

Paremad tööd saavad autasud ja märgitakse ära kolledži 15. aastapäeva peol.

Kirjatalgud «Eesti ustest – sisse, välja»

Emakeelepäeval kuulutas riigipea Toomas Hendrik Ilves välja TÜ eetikakeskuse ja vabariigi presidendi mõttekoja kirjatalgud «Eesti ustest – sisse, välja», mis kutsub inimesi panema kirja oma lugu Eestist lahkumisest või pärast pikemat välismaal viibimist koju tagasi tulemisest.

Kirjatalgutega otsitakse vastust küsimustele, miks Eestist minnakse ja miks siia tagasi tulla. Ja ka sellele, miks siia tagasi ei tulla. «Mida peaksime Eestis tegema paremini või teisiti?» ütles president Ilves.

Milline oleks see Eesti, kuhu tahetaks tagasi tulla? Kas see on vaid kõrged palgad ja soodne maksukliima? Või hoopis laiem elukeskkond, me avatus ja sallivus, me mõtteviis? «Neile

küsimustele peab mõtlema ja vastama ausalt, muidu läheb asi viltu. Selle teema üle arutlemine pole vaid arvamusiidrite ja poliitikute pärusmaa,» märkis president. Ilvese sõnul vajab Eesti siit minemise ja siia tulemise üle arutlemisel senisest avaramat ja rikkalikumat pilku.

Kirjatööd on oodatud eesti- maalastelt ja väliseestlastelt, kellel on pikema välismaal viibimise või elamise kogemus. Kirjatalgud annavad kõigile osalejatele võimaluse oma hääle kuuldavaks teha ning sellega Eesti ühiskonna kujundamisele ja arenemisele kaasa aidata.

Tööde esitamise tähtaeg on 9. mai 2011. Lisainfo: www.eetika.ee/arendus/aktuaalne/konkurssid/kirjatalgud2011.

Ülikool leppis kokku ühtsetes turunduspõhimõtetes

Märtsi istungil kiitis Tartu ülikooli nõukogu heaks turunduspõhimõtted, mis määravad ülikooli turundus- ja kommunikatsioonitegevuste strateegilise fookuse, eesmärgid, sihtrühmad ning turunduse juhtimise alused. Strateegilised turundusvaldkonnad – tasemeõpe, täiendusõpe ja teadmussiire – lähtuvad ülikooli põhitegevustest ning omavad kõik nii Eesti-sisest kui ka rahvusvahelist mõõdet.

Esmakordselt sõnastatud ülikooli üldised turunduspõhimõtted näevad ette, et kogu

ülikooli turundus peaks muutuma vajadustepõhiseks. Kantsler Andres Liinati sõnul peaksid kõik tegevused olema sihtrühmapõhised, mitte õppekava-, teenuse- ega ka struktuuriüksusepõhised. Tegevused peavad olema paremini koordineeritud, üksustevaheline koostöö peab olema tõhusam ning tuginema kokkulepitule. «Ülikool ei saa turunduses lähtuda põhimõttest, et pakume kõigile kõike, me peame tegutsema fokuseeritumalt,» ütles Liinat.

Turunduses on kesksel kohal

ülikooli brändi ja identiteedi hoidmine ning arendamine, kuna see suurendab ülikooli konkurentsi- ja läbilöögivõimet, selgitas kantsler.

Turunduspõhimõtete vastuvõtmise järel luuakse senise kommunikatsiooniosakonna ja välissuhete osakonna baasil turundus- ja kommunikatsiooniosakond, mis hakkab turundustegevust koordineerima. Uut osakonda asub tänavu mai lõpust juhtima Jaan Rosental, kes on lõpetanud TÜ majandusteaduskonna ning viimati töötanud AS Sangari turundusdirektorina.

EÜL toetab valitsusliidu programmi

Eesti Üliõpilaskondade Liidu (EÜL) hinnangul aitab Reformierakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu poolt koostatud valitsusliidu programm elluviimise korral suurendada kõrgharidusele ligipääsu ning tõsta kõrghariduse kvaliteeti.

«Leiame, et riikliku koostöö suured arendamine avardab kõrgharidusele ligipääsu ning võimaldab õppima asuda paljudel noortel, kellel see muidu tegemata jääks. Oluline on jätkata kõrghariduse institutsionaalset akrediteerimist, et tagada õppetöö kvaliteedi tõus,» ütles EÜLi juhatuse esimees Maris Mälzer.

EÜLi hinnangul tuleb kõrghariduse kvaliteedi tõstmiseks välja

töötada vajaduspõhine õppetöe süsteem ning seda asuda rakendama juba alates 2012. aastast.

Õpingute kõrvalt enda üllapidamisega raskustesse sattuvate tudengite arv on kasvanud iga aastaga.

Väga paljud tudengid peavad valima õpingute kõrvalt suurel koormusel töötamise või õpingute katkestamise vahel ning uue õppetöe süsteemi rajamisega ootamine muudab olukorda veelgi halvemaks.

«Loodame, et õppetöe süsteemi kaasajastamise osas on uus valitsus valmis kiiremini edasi liikuma kui praegu plaanitud,» lisis Mälzer.

Kuigi koalitsioonileppes pole mainitud õppelaenu hüvitamise jätkamist, siis loodab EÜL, et uus valitsus taastab õppelaenu hüvitamise kõigile neile, kes võtsid õppelaenu enne 1. juulit 2009. «Leiame, et sarnaselt pensionisamba maksetele tuleks taastada õppelaenu hüvitamine neile, kellel see lõpetati paari päevase etteteatamisega. Hüvitamise taastamine võiks toimuda samm-sammult, mistõttu oleks mõju riigieelarvele võimalikult väike,» sõnas Mälzer.

EÜL toetab valitsusliidu programmi kõrghariduspoliitikat puudutavat osa ning on valmis olema valitsusele konstruktiivseks partneriks selle elluviimisel.

Üliõpilasteater toob välja jõulupuu

5. aprillil kell 19 esietendub Athena keskuse pööningusaalis Tartu üliõpilasteatri uuslavastus «Ivanovite jõulupuu».

«Ivanovite jõulupuu» on esimene vene avangardistliku kirjaniku Aleksandr Vvedenski näidend, mis Eestis lavale jõuab. Sürrrealistlikus loos jõuavad 22 tundi enne jõuluõhtut lavale ema ja isa Puzõrev, nende üheaastane poeg Petja Perov, erotomaanist 32aastane tütar Sonja Ostrova, 76aastane poeg Miša Pjostrov ning laulev ja rääkiv koer Veera.

Muidugi ei puudu ka hulluarst, lapse kirvega surmav lapsehoidja, metsloomad, kes kodust väljuvad, et nalja kaeda jne. Kokku 32 tegelast kehastavad 11 näitlejat. Tegevus lõpeb siis, kui peaaegu kõik tegelased surevad ja sünnib Kristus.

Lavastaja Kalev Kudu ütles, et jõulude ajal jäi see lavastamata, sest palju tegu oli Kangro tekstiga ning Vvedenski näidendi tõlge polnud veel valmis. «Kui kõik teevad positiivseid jõulutükke, siis Vvedenski seostab jõulud hoopis surmaga, mis kristlikust vaatepunktist on samuti õige: sünd ajalikkude maailma tähendab alati ka surma ja ülestõusmist. Kui poleks surma, poleks ka aja peatumist ega ülestõusmist,» rääkis Kudu.

Absurdne lugu peaks lavastaja sõnul panema inimesi sügavalt naerma, aga tooma ka arusaamise, et kuigi liigume eluga surma

Foto: Sven Paulus

poole, liigume samas ka suurema tarkuse ja arusaamise suunas, mis elu täpsemalt on.

Aleksandr Vvedenski teksti tõlkis eesti keelde Aare Pilv ja lavastas Kalev Kudu. Lavakujunduse tegi kunstnik Martiini, etenduses kõlavate laulude originaalmuusika autor on Ahti Bachblum.

Mängivad: Jürgen Gansen, Ott Nool või Karl Joosep Ilves, Jari Matsi, Anneli Ojaste või Kristi Simenson, Deivi Tuppits, Karl Laumets, Triinu Lukas või Anu Sildnik, Kaija Maarit Kalvet, Jaanika Tammaru, Christopher Rajaveer või Sven Paulus ja Enor Niinemägi.

«Ivanovite jõulupuu» etendused Athena pööningusaalis on 5., 6., 12., 13., 19., 20., 26. ja 27. aprillil ja 3., 4., 10., 11., 17., 18., 24. ja 25. mail kell 19. Plaanis on lavastust mängida Tallinnas Teater TREFF, festivalil aga ka Vilniuses ja Valkas, kutse on festivalile Belgradi.

Juuratudengid võistlesid kohtupidamises

26. märtsil osales 24 juuratudengit harjutuskohtuvõistluse finaalsoorus, mille käigus mängiti läbi konkreetse juhtumi kohtupidamine.

Tartus riigikohtu hoones mängisid tudengid läbi olukorra, kus istungisaalis vaieldi ühe konkreetse lepingu üle ning püüti jõuda otsusele, milline kohus peaks vaidluse lahendama.

Eesti harjutuskohtu võistluse finaalsoorus osales kuus neljaliikmelist võistkonda. Eelvoorudes selgitati välja kaks parimat võistkonda, kes kohtusid omavahel riigikohtu üldkogu saalis peetavas finaalis 9-liikmelise kohtunike kolleegiumi ees.

Esimese koha sai võistkond koosseisus Gea Lepik, Mari Matjus, Lise-Lotte Lääne ja Rauno Klemm. Kõik finaalsoorus osalenud võistkonnad olid Tartu ülikoolist.

Harjutuskohtuvõistlus on Eesti kõrgkoolides õigusteadust õppivatele tudengitele suunatud haridusliku eesmärgiga võistlus, mis on ainus omataoline Eestis. Võistlus toimus seekord juba 14. korda.

Lasteülikool avardab maailmapilti

Gea Kõks

Lapsevanem ning TÜ kliinikumi hematoloogia-onkoloogia kliiniku ülemõde

Kolm aastat tagasi, kui TÜ Narva kolledž lasteülikooli projektiga Tartus alustas, uuris mu tütar võimalust käia koolivaheajal vanematega tööl kaasas. Lapse tööle kaasavõtmine soodustab küll huvi tekkimist ema-isa ametite vastu, kuid on riskantne nii ohutuse mõttes kui ka häiriv kolleegidele.

Nii sattus lasteülikooli välja kuulutamine meie pere jaoks väga sobivale ajale. Lapsel ei võtnud otsustamine kaua aega, tema innustus oli esimesest hetkest väga suur. Nüüdseks on lasteülikoolist saanud Johanna kevadvaheaja üks loomulik osa.

Last ülikooli loengutele registreerides olen andud talle võimaluse hakata kaasa mõtlema meid ümbritseva maailma eri tahkudele. Kuigi lasteülikoolis käsitletav ei toeta otseselt üldhariduskooli õppekava, aitab see kindlasti lapsel arutleda teemadel, millest koolis võib-olla ei räägitagi. Lasteülikoolis osalemine arendab oma arvamuse ja mõistmise kujunemist asjus, millele iga päev ei mõtle või mida väljaspool ülikooli ei õpetatagi.

Vanemana ei ole mul kindlasti

Foto: erakogu

piisavalt avaraid eelteadmisi, et toetada oma lapse arengut nii mitmekülgsest, nagu seda teevad eri valdkondade teadlased.

Näen lasteülikoolil olulist rolli ülikooli üldisemal tutvustamisel. See kooliõpilastele suunatud ettevõtmine annab osalejatele teadmisi teadusharude kohta ning tutvustab lastele akadeemilist keskkonda. Seni on lastega käsitletud teemad olnud väga laialdased: loenguid on pidanud nii täppis- ja loodusteaduste kui ka sotsiaal- ja humanitaarteaduste teadlased. Lastele annavad sellised teemakäsitlused hea ülevaate eri valdkondadest, millega teadlased tegelevad.

Arvan, et lastega tegelemine ei ole vaid ühesuunaline. Teadlaskonnale annab Narva kolledži

ettevõtmine võimaluse tutvustada oma tegemisi lastele atraktiivselt ja lõbusalt. Võib-olla on just lasteülikool see koht, kus lapses tekib huvi lektori eriala ja käsitletud teemade vastu ning esimesest kontaktist võib saada tuge huvi edasiseks kujunemiseks.

Loengutes osalemine annab lastele kogemuse jõuda uute teadmiseni ülikooli õppetöö kaudu. Nähes hea esinemisuskusega ja oma mõtteid selgelt edastavaid lektoreid, võivad need eeskujud anda esinemisjulgest lastele.

Lasteülikooli sihtrühm, lapsed vanuses 7–12 aastat, on väga avatud ja huvituvad kergesti vähegi paeluvatest teemadest. Nii on ka minu lapse õpingute eesmärgid ja huvid ajapikku muutunud. Kui laps mõtleb ja analüüsib ning soovib mõne teemaga süvitsi tegeleda, arendab see tema kujutlusvõimet ning aitab edaspidi kaasa teadliku valiku tegemisel. Seega toetab lasteülikool laste õpi- ja töömotivatsiooni kujunemist.

Kindlasti rikastab lasteülikooli loengutel osalemine iga seal käiva lapse maailmapilti ja annab aimu mitmesugustes valdkondades tegutsevate põnevate inimeste entusiasmist. See on vajalik vaheldus igapäevasele õppetööle, mis tutvustab kooliõpilastele juba varakult meid ümbritseva maailma mitmekesisust ja keerukust. ☺

Foto: 2X Katrina Sirelpuu

Noor naine, kes panustab rahvusvahelisse rahusse

POLITOLOOGIA ESIMESE AASTA DOKTORANDIST BIRGIT POOPUUST (24), KES PÄLVIS TÄNAVU EESTI SUURIMA ERNST JAAKSONI STIPENDIUMI, VÕIB SUURE TÖENÄOSUSEGA SAADA RAHVUSVAHELISE TASEMEGA AKADEMIK. ESIMESED SAMMUD SELLE SUUNAS ON JUBA TEHTUD.

Kristjan Pihl
ajakiri@ut.ee

«**O**lin parasjagu Berliinis, kui tuli e-kiri stipendiumi komisjonilt. Üksnes silmitsesin seda ega julgenud avada, sest teadsin, et selles seisab, kas saan stipendiumi või mitte. Ehkki sisendasin endale, et ei tohi seda liiga tõsiselt võtta ja alternatiive on palju, kartsin endale pettumust valmistada, sest olin selleks viimastel kuudel endast nii palju andnud. Helistasin isale ja tal kulus paarkümmend minutit mu veenmiseks, enne kui kirja avasin.»

Pole kaugeltki ülepingutatud väita, et teada-tuntud ütlus «Las teod räägivad iseenda eest» omandab juba pärast põgusat vestlust Birgitiga erilise tähenduslikkuse. Oma tagasihoidliku enesekriitilise hoiakuga püüab ta juba eos summutada kiitusi, mida tema noore elu jooksul saavutatud arvestades kipuvad Birgitiga kok-

kupuutuvad inimesed kahtlemata jagama.

Neiu suule joonistub malbe muie, millele järgnevad repliigid stiilis «suur hulk tööd on alles ees» või «doktorikraadki pole veel käes!», lisades, et tegelikult on tema edu võtmeks ka paljude teiste inimeste pühendumus – vanemad, õppejõud, juhendajad.

Õeldakse, et eranditult igas inimeses on teatud annus edevust, kuid Birgiti puhul on sellega sel juhul tagasihoidlikult ümber käidud. Ta ise ütleb, et tähelepanu vastu pole tal otseselt midagi, kuid praegu ta ei tunne veel, et oleks millegi märkimisväärsuga hakkama saanud – noor veel.

ŠOTIMAALE ÕPPIMA

Ometi pälvis veebruari keskel üleriigilise meedia tähelepanu uudis, et just seesama Birgit on valitud Eesti suurima, rohkem kui 12 000-eurose Ernst Jaaksoni stipendiumi laureaadiks. On omajagu kummaline, et legendaarse diplomaadi mälestusfondist

on seni toetatud põhiliselt arste ja loodusteadlasi ning Birgit on neist esimene Jaaksoniga sarnase eriala inimene.

Hoolimata sellest, et stipendiumisumma tundub Eesti mõistes suur, tuleb Birgitil sellega vastutustundlikult ümber käia, sest eelarves on iga euro väga vajalik ning oma unistuste täitmiseks tuleb tal ots-otsaga kokku tulla. Nimelt läheb neiu sügisel üheks aastaks õppima ja doktoritööd jätkama Šotimaale St. Andrewsi ülikooli.

Euroopa Liidu rahuvalvaja rolli kujunemist käsitlev doktoritöö jõuab Birgiti kinnitusel võõrsil uuele tasemele. Tema sealseks juhendajaks saab üks juhtivaid rahvusvaheliste suhete spetsialiste, professor Oliver Richmond, kellele ülesanne on peamiselt tagasisidet anda.

Dokoritöö juhendaja Maria Mälksoo iseloomustas oma soovituskirjas Birgiti kui silmatorakavalt võimekat, initsiatiivikat, pühendunud ja tugevate akadee-

miliste väljavaadete kraadiõppe üliõpilast. Tema sõnade järgi ei tõuse Birgiti õppima minekust St. Andrews'i kasu mitte ainult temale endale, vaid kogu TÜ riigiteaduste instituudile tervikuna.

«Poopuu akadeemiline areng saaks sisse kvalitatiivselt uue hoone ning seal veedetud aasta aitaks kaasa nii tema tugeva ja originaalse doktoridissertatsiooni valmimisele kui ka tema esimese monograafia vundamendi ladumisele,» põhjendab Mälksoo ning viitab ühe väljundina Richmondi toimetatavale Palgrave'i kirjastuse raamatusarjale «Rethinking Peace and Conflict Studies».

«Lühidalt öeldes hakkab oma töös analüüsima Euroopa Liidu kui toimija panust kriisiohjesse, uurin, kuidas ta on omandanud rahulvalvaja rolli, millised on selle tagajärjed rahvusvahelises kontekstis ja milline on koostöö teiste toimijatega (NATO, ÜRO, Aafrika Liit jt),» teeb Birgit ülevaate oma tööst, mis praegu on küll veel alles täiesti algusjärgus. Valmis on ainult töö kavand ja paika pandud teoreetiline raamistik.

Birgit on varem öelnud, et põhjus, miks ta just selle teemaga tegelema hakkas, peitub teema aktuaalsuses praeguses maail-

«BIRGITI ÕPPIMA MINEKUST ST. ANDREWSI ON KASU MITTE AINULT TEMALE ENDALE, VAID KOGU TÜ RIIGITEADUSTE INSTITUUDILE TERVIKUNA.»

mapoliitilises kontekstis. «See puudutab ühelt poolt selliseid kivisse raiutud väärtusi nagu suveräänsus, rahvusvahelise üldsuse sekkumine, ja teiselt poolt uusi arenguid, nagu vastutus kaitsta.»

ÜLEILMNE JULGEOLEK

Kaudseks ajendiks on ka hetke seis paljudes konfliktikolletes üle kogu maailma, nagu näiteks Põhja-Aafrikas ja Lähis-Idas. «Minu doktoriteemas kajastuvad probleemid on sealgi väga aktuaalsed, nagu näiteks küsimus: kuidas ja kas peaks tegema vahet, kui me räägime riigi julgeolekust ja tsiviilkodaniku turvalisusest.»

Samas pole tema töö üksnes juhtumianalüüs, vaid käsitleb ka rahvusvaheliste suhete teooriaid. Selle pinnalt on hea uurida Euroopa Liidu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika identiteeti.

Kui härra Richmondi uurimisvaldkond kattub Birgiti doktoritöö teemaga otseselt, siis Mälksoo valdab hästi uurimisteooriaid, mida Birgit plaanib kasutada. Kasuks tulevad ka teised küllaltki kitsas valdkonnas – rahvusvahelised suhted ja poliitika – õppivad kaasdoktorandid, kellega mõtteid ja teadmisi jagada.

Kuid põhjused, miks välismaale minna, on ka pragmaatilist laadi. «Eestis olles takerdun tihti probleemi otsa, et Tallinnas ega Tartus pole mulle piisavalt erialast kirjandust,» räägib doktorant, kes Tartusse õppima sattudes külastab alati meelsasti Balti kaitsekolledži raamatukogu. «St. Andrews on kogu taristu, sealhulgas raamatukogu, väga kõrgel tasemel – see lisab mu

tööle kahtlemata detaile.»

Varem ülikooliajal nii mõnelgi välislahetusel, näiteks Walesis ja Saksamaal käinud Birgit on seda meelt, et teadustööd tehes, seda enam veel sellisel erialal nagu rahvusvahelised suhted, on tähtis reisida ning teistes riikides uusi kogemusi omandada, et seejärel tagasi koju tulla. See välistab võimaluse ajale jalgu jääda, mis teadagi, on teadlasele ülimalt ohtlik.

Üks, mis Saaremaalt pärit neiu tulevase ülikoolilinnaku juures igatahes juba enne minekut meeldib, on selle mereäärne asukoht ja rahulik maalähedane olustik. Ülikooli vahetus läheduses elab pisut rohkem inimesi kui Birgiti kodulinna Kuressaare – 16 000.

DOKTORIÕPE TARTUS

Kuigi Birgit hindab kõrgelt võimalust õppida St. Andrews, ei kipu ta ütleva, et see on parim võimalik variant, kus oma haridusteed jätkata. «Õelda nüüd, et just see kool on maailma parim ja et minu erialal paremat kohta pole, on muidugi liialdatud. Ülikoolide vahel on tihe konkurents ja valik tegelikult väga lai ning alles hiljem selgub, kas mu valik on õige.»

Stipendiumile kandideerimise protsessile tagasi vaadates tunnistab Birgit, et kogu bürokraatia kadalipp nõudis palju tööd ja aega. Oluline oli doktoritöö kavand, eelarveprognoos ja soovituskirjad õigel ajal stipendiumikomisjonile esitada. Lisaks tuli leida ülikool ja juhendaja, kes oleks valmis teda sügisel avasüli vastu võtma.

«Kogu organiseerimist ras-

kendas asjaolu, et Inglismaal on asjaajamisel erinev mentaliteet. Võib juhtuda, et sinu korduvatele e-kirjadele ei vastata, see röövib jälle aega, ning siis tuleb proovida hoopis telefonitsi ühendust saada. Selles mõttes on Eestis neid asju kindlasti lihtsam ajada,» selgitab Birgit.

Nagu sellest veel vähe oleks – pärast aastasi õpinguid tuleb Birgitil komisjoni ees taas aru anda, millega ta välismaal tegeles ja milliste tulemusteni jõudis. Ometi Birgit ei nurise, vaid vastupidi, ütleb, et talle selline põhjalik süsteemsus meeldib. Komisjoni sisuline töö sõelub nii eeldatavasti välja kõige parema kandidaadi, on Birgit veendunud. Lisaks temale konkureeris tänava stipendiumile veel seitse kandidaati.

Kuid millest huvi teaduse ja rahvusvaheliste suhete vastu? Birgit tunnistab, et ega ta tegelikult enam isegi täpselt ei mäleta, kuidas asjad selleni läksid, ju siis väga loomulikult. Keskkooli ajal tal veel selle valdkonna vastu sügavat huvi polnud, pigem kaldus neiu keelte poole.

«Koolis olid mu lemmikaineteks inglise keel ja eesti kirjandus, vanaisa mälestused Vabadussõjast tekitasid ka kaudse huvi ajaloo vastu,» meenutab Kuressaare gümnaasiumi hõbemedaliga lõpetanud Birgit.

Ülikooli asuski ta esialgu õppima Eesti humanitaarinstituuti anglistika erialale ning valis kõrvalerialaks rahvusvahelised suhted, millega ta juba magistritasemel Tallinna ülikoolis edasi läks.

Ehkki Tallinna õppekavast oli hea ülevaade, siirdus Birgit

BIRGIT POOPUU

- Sündinud 8. juulil 1986. aastal Kuressaares.
- 2005–2008 bakalaureuseõpe, anglistika eriala, lisaeriala: rahvusvahelised suhted (TLÜ, Eesti humanitaarinstituut).
- 2007–2008 sügissemester Erasmuse programmiga (University of Wales Institute, Cardiff).
- 2008–2010 magistriõpe, rahvusvaheliste suhete eriala, cum laude (TLÜ riigiteaduste instituut).
- 26. juuli – 6. august 2010 ECPRi suveülikool Saksamaal Tübingenis, teemal «Conflicts in Europe – Europe in Conflicts» alates 2010 doktoritõppe eriala: politoloogia (TÜ riigiteaduste instituut).

sel sügisel doktorantuuri hoopis Tartusse, sest leidis siit doktoritöök sobiva juhendaja. Lisaks Mälksoole pakub talle doktoritöö kirjutamisel emotsionaalset toetust Piret Ehin. «Tema sisendab mulle, et kõike ei peagi kohe saama – oluline on töötada rahulikult omas rütmis,» ütleb Birgit, lisades, et toetavate inimeste ring on rasketel hetkedel väga oluline inspiratsioon.

Ehkki traditsioonilist tudengielu pole Birgit Tartus tundnudki, julgeb ta väita, et sinne üliõpilaselu erineb pealinnast nagu öö ja päev. «Tartus on elurütm hoopis

aeglasem, Tallinna ülikool seevastu paikneb keset linnakära.»

Kuigi praegu püüab Birgit teadmisi ammutada nii kaua kui võimalik ega tee kaugele ulatuvaid plaane, peab ta oma kõige tõenäolisemaks karjääriks akadeemiku oma. Vaadates oma kogemustepagasile, on ta veendunud, et just see valdkond pakub talle kõige enam väljakutseid.

«Küsimus, kelleks ma tulevikus saada tahan, on minu jaoks üks ebamugavamaid – ma ei planeeri oma elu nii pikalt ette, ent praegu võin kinnitada, et jään veel kauaks ülikooli juurde.»

Arengufond toetas esimesi rahvusvahelise potentsiaaliga projekte

TÄNAVU MÄRTSIS ERALDAS TARTU ÜLIKOOLO OMA ARENGUFONDIST, MIS ON EESTIS ESIMENE OMATAOLINE, RAHA KOLMELE PROJEKTILE, MILLELT OODATAKSE KUJUNEMIST RAHVUSVAHELISEL TASEMEL TIPPKESKUSTEKS, ET TUUA TUNTUST KA TERVELE ÜLIKOOLE.

Sigrid Soerunurk

sigrid.soerunurk@ut.ee

Ülikooli arengufondist taotles rahastust kokku 23 projekti. Ekspertidid nii ülikoolist kui ka väljastpoolt hindasid neist kuut paremat ning otsustasid määrata rahastuse kolmele. «Ekspertidid hindasid seda, millel on ülikooli kui terviku arengut silmas pidades sisuline väärtus,» märkis rektor Alar Karis ja lisas, et väljavalitud projektid tõusid teiste hulgast selgelt esile. Neile eraldatakse arengufondist 2015. aastani kokku 6,1 miljonit eurot. Esialgu on rahastus olemas kaheks esimeseks aastaks.

Rektor tõstis esile arengufondist üle 1,5 miljoni euro saanud Euroopa Liidu-Vene uuringute keskust, mis kasutab hästi ära Eesti geograafilist positsiooni. «Sellel projektil näen ma väga suurt potentsiaali.»

Keskuse tegevjuhi ja riigiteaduste instituudi vanemteaduri Pi-

ret Ehini hinnangul seisneb projekti tugevus selleski, et Euroopas ei ole praegu Euroopa Liidu-Vene suhete teemalist akadeemilist keskust. «Aga teema on väga oluline ja keeruline ning pakub huvi valitsustele, mõttekodadele, Euroopa Liidu institutsioonidele ja poliitika kujundajatele üle Euroopa. See valdkond mõjutab oluliselt ka Eestit,» selgitas Ehin.

Keskus luuakse ülikooli teaduskondade ja TÜ Euroopa kolledži juures tegutsevate uurimiskeskuste ning õppekavade baasil. Keskuse eesmärk on jälgida ELi ja Venemaa suhteid süstemaatiliselt, et luua uusi teadmisi.

Peale selle on eesmärk arendada välja rahvusvahelise suunitlusega õppekavu ja kursusi, pakkuda uurimistulemuste põhjal poliitika kujundajatele praktilist uut teavet ning rikastada avalikke arutelusid objektivsete argumentidega.

«Ühe konkreetse sammuna loodame esimesel aastal käima lükata rahvuslike diskussuste monitooringu,» ütles Ehin ning

EKSPERDID

Arengufondile esitatud taotlusi hindasid:

- Markku Mattila (Soome Akadeemia president);
 - Lars Jonsson (Uppsala ülikooli innovatsioonikeskuse juhataja ja ülikooli ettevõtte UUAB Holding tegevdirektor);
 - Gunnar Okk (Põhja-maade Investeerimispanga asepresident);
 - Urmas Varblane (akadeemik, rahvusvahelise ettevõtluse professor, Eesti Panga nõukogu liige);
 - Jaak Aaviksoo (kaitsemisnister, akadeemik, optika ja spektroskoopia professor, rector emeritus);
 - Peeter Tulviste (riigikogu liige, akadeemik, kultuuripsühholoogia professor, rector emeritus).
- Arvamusi küsiti lisaks ka valdkonna ekspertidelt.

selgitas, et eesmärk on kaardistada, kuidas tajutakse ELi ja Venemaa suhteid nii liidu riikides kui ka Venemaal ning millised on reaktsioonid suhete arengutele. «Tõlgendused on riigiti väga erinevad,» täpsustas ta.

Arengufondist 3,5 miljoni euro suuruse toetuse saanud siirdegenoomika keskus liidab TÜ kolme teaduse tippkeskuse (genoomika, arvutiteadus ja siirdemeditiin) jõud, et luua TÜ Eesti geenivaramu baasil uus, geneetilise informatsiooni ühest põlvkonnast teise ülekandumise andmebaas, mida rakendatakse inimese isiksuse olemuse ja haigestumise põhjuste paremaks mõistmiseks.

Geneetilise informatsiooni baasil välja selgitatud pärilike haiguste markerid aitavad tulevikus arstidel haigusi paremini diagnoosida, et seeläbi neid varem ravima hakata. Samuti võimaldab andmebaas inimestel oma elu (tervisekäitumine, elukutse valik jms) üle teadlikumalt otsustada. Keskuse tegevusse kaasatakse ka isiksusepsühholoogia teadlased eesotsas professor Jüri Allikuga. Arenduskeskust hakkab juhtima professor Ursel Soomets.

Arengufondist sai miljon eurot toetust ka Põhjamaade piirkonnas unikaalne haigusmudelite ja kuvamise keskus, mis hakkab põhinema riikliku siirdemeditiini ja kliiniliste teadusuuringute keskuse taristul. Professor Allen Kaasiku juhitava keskuse eesmärk on arendada rotil põhinevaid transgeenseid haigusmudeleid ning kuvamistehnoloogiasid, et pakkuda biotehnoloogia valdkon-

ARENGUFOND

TÜ arengufondi eesmärk on toetada potentsiaalseid rahvusvaheliseks tõmbekeskuseks kujunevaid õppe- ja teadussuundi, lähtudes nende teadustasemest, jätkusuutlikkusest ning perspektiivikusest, ning innovaatilist tegevust ülikoolis, sh ülikooli arendusprojekte.

Taotluste hindamisel arvestatakse:

- rahvusvaheliseks tõmbekeskuseks kujunemise potentsiaali ja mõjuulatust;
- õppe- ja teadussuuna päevakajalisust, nõudluse olemasolu Eestis ja väljaspool Eestit (sh erakapitali kaasamise võimalusi), olulisust riigile ja rahvuskultuurile;
- uurimisrühma või tippteadlase või -õppejõu teadusliku tegevuse seniseid tulemusi;
- koostööd lähedaste või üksteist täiendavate uurimisrühmadega Eestis ja välismaal;
- koostööd ettevõtetega, mille tulemuseks on uute ideede ja teadmiste kasutamine ja uudsete lahenduste rakendamine.

nas uusi võimalusi neurodegeneratiivsete haiguste uurimiseks ning ravimite arenduseks.

Kõik kolm esimesel jagamisel toetust saanud projekti on teaduspõhised, ent rektor Karis rõhutab, et arengufondist saab raha taotleda ka kõikide teiste valdkondade arendamiseks, peasi, et projekt seaks tavapärasest kõrgemaid sihte.

Teadusprorektor Kristjan Haller rõhutab, et arengufondist toetust taotlevatelt projektidelt eeldatakse akadeemilist tippkvaliteeti. Need projektid peavad täitma niši, mis on unikaalne või seni kehvalt täidetud ning vähem oluline pole ka asjaolu, et selliste projektide järele peab olema nõudlus. «Projektid, mis saaksid fondist toetust, peaksid ülikooli arengus kaasa tooma tuntava positiivse jõnksu,» resümeeris ta.

Halleri sõnul on taolised

fondid maailma paremate teadusülikoolide juures levinud. Otsust rakendada sama ka Tartu ülikooli juures peab ta oluliseks teaduspoliitiliseks sammuks. Väljavalitud projektidele, millele on kõrged ootused, anti seatud eesmärkide saavutamiseks Eesti mõistes pretendentitult suured toetused.

«Eesti riik on kuulutanud mitmed valdkonnad eelisarendatavateks, ent reaalselt nende valdkondade jõulist arendamist ja toetamist ei ole toimunud. Ülikool püüab nüüd jõuda sõnadest tegudeni,» lisas rektor.

Karis mõnab, et arengufond on osalt ka riskifond. «Aga ma rõhutan, et see raha ei lähe ülikoolist välja, vaid jääb ülikooli alles.»

Kahe aasta möödudes annavad ülikooli senat ja nõukogu hinnangu projektide tulemuslikkusele, mille alusel otsustatakse rahastuse jätkamine. ©

Ene-Liis Semper: teatris on õpetaja sama tugev kui tema tugevaim töö

Merilyn Merisalu
merilyn.merisalu@ut.ee

Selle õppeaasta TÜ vabade kunstide professor Ene-Liis Semper teatrist NO99 räägib oma loengutest ja teatrist üldiselt.

Olete 2010/2011. õppeaastal Tartu ülikoolis vabade kunstide professor. Mida see tiitel teie jaoks tähendab?

Vaadates oma eelkäijate nimekirja, on selline kutse ilmselgelt kompliment. Ma pole ka kusagil enne regulaarselt loenguid lugnud, kõik mu varasemad loengud nii Eestis kui ka väljaspool on olnud siiski vaid ühekordsed kutsed, enamasti seotud näiteks konkreetsete näituste avamis-

Ütlesite eelmisel sügisel intervjuus Eesti Üliõpilastele, et pärast ametlikku ettepanekut TÛsse tulla saite ka isikliku palve pakkumine vastu võtta. Kui see pole saladus, siis kellelt see tuli?

Kuna see palve oli isiklik, siis selle inimese nime jätan enda teada. Tegu oli pigem julgustamise ja veenmisega, mis mõttes just mina just nüüd just sellele kohale kõige paremini sobiksin.

Kas lisaks praegusele tööle ülikoolis seob teid Tartuga veel miski?

Olen korduvalt Vanemuise teatris nii lavastanud kui ka lavastusi kujundanud. Teatris töötamine ja ülikool on aga kaks täiesti ise asja: kui teatris saab just kodust eemal olles prooviperioodil pikemalt

ühele kindlale asjale keskenduda, siis loengusse sõidan ikka sama päeva hommikul ja pärastlõunal kohe Tallinna tagasi. See on füüsilises mõttes üpris väsitav. Pooleliolevad tööd ei võimalda aga kahjuks praegusel ajahetkel Tartus pikemalt «lõögastuda».

Kuivõrd võib teie arvates loengupidamist võrrelda etenduskunstide, näiteks performance'iga?

Loengu vorm on minu teada vabade kunstide kutsutud professori enda valida, seega võiksin esineda nii *performance*'iga kui ka mis iganes muus stiilis. Muidu aga – etenduskunsti üks üldisi põhitunnuseid on lisaks publiku olemasolule ka etendatava hea ettevalmistus ja selge nägemus. Loodetavasti olen oma loengutes sellele kõigele piisavalt lähedal.

Teie loengus on tavaliselt saal peaaegu rahvast täis. Kas see oli alguses üllatav ka?

See, et kuulajaid nii palju kogunes, oli mulle tõepoolest meeldiv üllatus. Õnneks pole nende hulk semestri jooksul ka oluliselt vähenenud.

Milline on olnud tudengite tagasiside? Kui aktiivsed nad loengutes küsimuste esitamisega on?

Alustasin sissejuhatava loenguga, milles puudutasin põgusalt kõiki teemasid, mida kavatsesin edaspidi detailsemalt lahata. Uuris ühtlasi ettevaatlikult, kes kuulajaist mida teab. Loengu lõppedes oli selge, et eelneva kogemuse tase käsitletavais valdkondades

on väga ebaühtlane ning seega püüan nüüd alati asju ka n-ö päris algusest peale lahti seletada, et kuulajad aru saaksid, millistes tasandites ja mis järjekorras tegelik protsess «päriselus» areneb.

Teie loengusarja nimi on «Kas teater on kunst?» – kas siis on? Olen püüdnud vaatluse alla võtta teatri kui kunstiliigi tegemise ja lahtilugemise eri aspekte, samuti kokkupuutepunkte, mis tänapäevases rahvusvahelises kultuuri-ruumis teatri ja kaasaegse kunsti, teatri ja kaasaegse tantsu, teatri ja kaasaegse muusika jne, jne vahel tekkida võivad.

Kuna mu enda töökogemus nii kujutavas kunstis (videod ja installatsioonid) kui ka teatris (algul lava- ja kostüümikunstnik, praeguseks tihti ka lavastatavate tekstide autor ning lavastaja) on suhteliselt ebatavaline, olen just sellest lähtuvalt valinud teemad, mida käsitleda.

Kui mind sellele kohale paluti, anti mõista, et loengusarja eesmärk on tutvustada kuulajatele jõuliselt tugeva isikupärase hoiakuga loovisiku subjektiivset vaatenurka, seda oleni nüüd teha püüdnud.

Mis on teie arvates selle plussid ja miinused, et loenguandja on ise praktik?

Teatris ja kunstis on õpetaja paljuski sama tugev, kui tema tugevaim töö. Mõtlen selle all, et vanal heal ajal pidid meistri teod edastama õpilastele sama palju või rohkemgi kui sõnad. Tugev teoreetiline baas käib muidugi asja juurde, aga tegelikkuses on

lõpuni teadmata, kas ja kui palju on üldse võimalik kunsti õpetada. Kunstiga tegelemine eeldab väga suurt pühendumist ja täielikku kompromissitust oma nägemuse elluviimisel.

Säärane ellusuhtumine pole tänapäeval enam väga levinud, seega, kohtumine inimesega, kes ise parajasti mingi teose loomisprotsessis viibib ja suudab seda hetke analüüsida ning laiendada konteksti asetada, on minu kogemuse järgi igal juhul väärtuslik.

ÕISI andmetel on loengusarja eesmärk rääkida kaasaegse kunsti ja teatri positsioonist Eestis Euroopa kultuuri kontekstis. Suurem osa näiteid on NO-teatri repertuaarist – kas see annab kohalikus teatrimaailmas toimuvast piisavalt üldise pildi?

Rääkides kaasaegse kunsti ja teatri vahekordadest Eestis ei saa hetkel NO99-st kuidagi mööda vaadata. See on teater, mis on loodud algusest peale selge plaaniga leida kokkupuutepunkte kujutava kunsti ning teatri vahel ja laiendada seeläbi teatri mõistet meie ühiskonnas ka laiemas tähenduses.

Olen oma loengutes palju rääkinud ka kaasaegsest teatrist mujal. Volksbühnest, Deutsches Theaterist, Thalia Theaterist, Münchener Kammerspiele'ist, Royal Courtist, Wooster Groupist, Riia Uuest Teatrist, Sebastian Nüblingist, Alain Platelist, Alvis Hermanisest, Castorfist, Gotcheffist, Schlingensiefist ja teistest lavastajatest, kelle töid olen imetlenud ja kellega isik-

likult kokku puutunud, ehk siis kõigest, mis mind minu töös on inspireerinud.

Jõudumööda püüan oma juttu illustreerida videomaterjaliga, kuna mulle tundub, et nähtud pildid kõnelevad inimestele kunstist rohkem kui pikad kirjeldused.

Olen toonud näiteid ka kõigest Eesti teatritest, Ugala välja arvatud, sest olen kõigis neis viimase 20 aasta jooksul ka töötanud. Rääkides aga Euroopa kontekstist: ainuke Eesti teater, mis on praegu Euroopa kontekstis arvestatav, on NO99.

Saksa keeleruumi juhtiv teatrikriitika portaal nachtkritik.de valis eelmisel aastal Saksamaal, Austrias ja Šveitsis esietendunud sadadest sõnalavastustest välja 40 paremat, nende hulka kuulus ka «Kuidas seletada pilte...», mida mängisime suvel Wiener Festwochenil.

Sel sügisel sõidab «Kuidas seletada pilte...» aga nädalaks Pariisi, Odeoni teatrisse. Kümme aastat tagasi esindas Eestit Euroopas Von Krahli Teater, praegu teeme seda meie, loodetavasti murrab tulevikus veel keegi läbi...

Sügisel rääkisite muu hulgas ka ühiskondlikust teatrist «Ühtse Eesti» näitel. Kas kevadel on

SEMPER: PRAKTIKUNA TAHAN IGA JÄRGMISE LAVASTUSEGA LIIKUDA EDASI SEALT, KUHU EELMISEL KORRAL PIDAMA JÄIME JA ESITADA NII ENDALE KUI KA TRUPILE UUSI VÄLJAKUTSEID.

oodata sarnast loengut «The Rise and Fall of Estonia» näitel? Täna on «The Rise and Fall of Estonia» värskest esietendunud. Kuna see erineb täielikult «Ühtse Eesti» projektist, ei saa siin tõesti välistada, et pühendan oma kevadistes loengutes ka selle lavastuse analüüsile pisut aega.

Kuidas need kaks suurprojekti teineteisest erinevad? Kas üks on teise edasiarendus või on tegu hoopis teise temaga? «The Rise and Fall of Estonia» on aus ja valus lähivaade Eesti inimestele, meie alateadvusele, mälule, unistustele ja igatsustele. Eelnev projekt, «Ühtne Eesti suurkogu», oli aga mäletatavasti konkreetne poliitiline provokatsioon, Eesti tänase demokraatia peegelpilt. Seega, nii formaadilt kui ka sisult absoluutselt erinevad asjad.

Ütlesite intervjuus Areenile, et «Rise and Fall» on väga emotsionaalse asi. Olete ka loengutes ja mujal maininud, et tunded ja emotsioonid on teatris olulised. Mil määral? Mis neist oleneb?

Nagu juba enne mind keegi kuulus teatral on öelnud, ega teater ei ole sõnade kunst, teater ongi emotsioonide kunst. Mina lisaksin sellele väitele oma veendumuse, et teater on kujutlusvõime triumf. Tegelik etendus ei sünni mitte laval, vaid vaataja peas ja südames.

Mitmetele inimestele, kes käisid «The Rise And Fall...» etendusi vaatamas jäi mulje, nagu selle lavastusega lõppeks

ka NO-teatri tegevus. Kuidas tegelikult lood on? Me oleme igal pool öelnud, et lõpetame «The Rise and Falliga» oma Eesti-teemaliste lavastuste sarja, ei enam.

Näitlejatel algavad veel sel kevadel uued proovid, kuna algab rahvusvaheline koostööprojekt, mida on ette valmistatud viimased kaks aastat.

Oma jõud ühendavad Münchener Kammerspiele, Londoni Lyric Hammersmith ja Teater NO99, et koos välja tuua inglise ühe juhtiva kaasaegse näitekirjaniku Simon Stephensi uus näidend «Kolm kuningriiki». Lavastab Sebastian Nübling, esietendus toimub 2011 septembris teatris NO99, järgneva aasta jooksul mängime seda ka Münchenis ning Londonis.

Kus teie hinnangul praegu Eesti sellel tõusu-languse skeemil paikneb? Aga Eesti teater ise? Eesti teatri paiknemist mingil absoluutsel skaalal analüüsigu pigem teoreetikud, mina praktika taha tahan lihtsalt iga järgmise lavastusega liikuda edasi sealt, kuhu eelmisel korral pidama jääme ja esitada nii endale kui ka trupile uusi väljakutseid.

Kõige raskem ongi nii intensiivse töö juures pidevalt areneda, mitte väsida. Meie oskused täienevad aja jooksul ja seepärast on tähtis esitada endale järjest uusi ja keerulisemaid väljakutseid, julgeda sõnastada järjest suuremaid soovide ja need siis mõndusi tegemata ellu viia. Vastasel juhul tekib seisak ja mandumine. Ⓣ

Andres Salumets peab inaugurationsloengu

26. aprillil kell 16.15 peab reprodutiivmeditsiini professor Andres Salumets ülikooli aulas inaugurationsloengu teemal «Reprodutiivmeditsiini perspektiivid».

Reprodutiivmeditsiini üks olulisem väljund on lastetuse ravi. Kuigi viljatuse probleem võib esmapilgul jääda ühiskonnas märkamatuks, puudutab see tegelikult väga paljusid perekondi. Varasemad uuringud on näidanud, et meditsiinilisi probleeme laste saamisel esineb kuni 10 protsendil perekondadest ning viljatuse põhjused jagunevad naiste ja meeste vahel enam-vähem võrdselt.

Viljatuse sagedase esinemise üks põhjus on ka inimeste üldine reproduktsiooni madal tõenäosus ja viimastel aastakümnetel aset leidnud meeste viljakuse vähenemine. Ravis kasutatakse valdavalt kehavälise viljastamist, mille korral viljastatakse naise munarakud väljaspool naise organismi ja saadud embrüod siiratakse emakaõnde. Sellisel meetodil sündinud nn katseklaasilapsed moodustavad Eestis juba kuni kolm protsenti kõikidest vastsündinutest.

Kahtlemata on tänapäevane viljatuse ravi muutmas meie ettekujutust laste saamisest tulevikuhiskonnas ja selle sotsiaalset tähtsust. Milliseks aga kujuneb reaalne

Foto: Andres Tennus

tulevikumeditiin, on praegu veel küllaltki raske ennustada.

Andres Salumetsa inaugurationsloengus käsitletakse paaride lastetuse meditsiinilisi põhjuseid, tänapäevaseid lastetusravi meetodeid, teaduse saavutuste suunavat mõju meditsiini edasisele arengule ja lastetusravi sotsiaalseid mõjusid.

Professor Andres Salumets lõpetas 1993. aastal Tartu ülikooli bioloogia-geograafiadepartamenti biokeemia erialal ja 1995. aastal sama teaduskonna magistrantuuri samuti biokeemia erialal. Magistrantuuriõpingud toimusid osaliselt Uppsala ülikoolis.

Doktoriväitekirja kaitses Andres Salumets 2003. aastal Helsingi ülikoolis füsioloogia erialal. Väitekirja teemaks oli

viljatuse ravi tulemuslikkust mõjutavad tegurid.

Alates 2003. aastast on Andres Salumets töötanud Tartu ülikoolis, arstiteaduskonna naistekliinikus teaduri, vanemteaduri ja dotsendina ning loodus- ja tehnoloogiadepartamenti molekulaar- ja rakubioloogia instituudis ja Eesti geenivaramu teaduri ja vanemteadurina.

2010. aastal valiti Andres Salumets arstiteaduskonna professoriks nii üld- ja molekulaarpatoloogia instituudis kui ka naistekliinikus. Praegu juhatab ta TÜ osalusega reprodutiivmeditsiini tehnoloogia arenduskeskust, mis tegeleb uute viljatuse ravi tehnoloogiate arendamisega.

Andres Salumets on tegelema reprodutiivmeditsiini valdkonnaga üle 15 aasta. Tema teadustöö peamised teemad on olnud naise ja mehe viljatuse põhjuste selgitamine, inimese reproduktsiooni molekulaarsete mehhanismide uurimine ja ennekõike emaka limaskestast bioloogiliste omaduste tundmaõppimine, ainevahetuse ja inimese viljakuse omavaheliste seoste analüüs, viljatuse diagnostika markerid, kehavälise viljastamise edukust mõjutavad tegurid ja sünnielne diagnostika. Peale selle on Andres Salumetsal pikaajaline kliiniline kogemus lastetusravi laboriprotseduuride tegemisel. Ⓣ

Olmereovee saastatust saaks mõõta kordades kiiremini

SIIRI VELLING UURIS OMA DOKTORITÖÖS UUDSET MEETODIT, MILLEGA SAAB MÄÄRATA ORGAANILISTE ÜHENDITE SISALDUST OLMEREOVEES TAVAPÄRASE SEITSME PÄEVA ASEMEL VÄHEM KUI ÜHE TUNNIGA, ET VÄLTIDA SAASTATUD VEE SATTUMIST LOODUSESSE.

Sigrid Söerunurk

sigrid.soerunurk@ut.eeb

Uudseks seadmeks, millega saab määrata biokeemiliselt lagunevate orgaaniliste ühendite summaarset kontsentratsiooni (BHT) vees, on BHT biosensor. Kui seni veepuhastites laialdaselt kasutatav BHT₇ analüüs võtab aega seitse päeva, siis biosensor teeb sama töö ära tõepoolest vähem kui ühe tunniga. Kiirus on oluline, kuna reoveepuhastite opereerimisel ja/või eriolukordade puhul võib standardse BHT₇ analüüsi puhul saastunud vesi jõuda loodusesse juba enne analüüsitulemuste selgumist.

Kuigi BHT biosensor ei ole selles valdkonnas iseenesest midagi uut, ei ole seda siiani laiemalt kasutusele võetud. Velling tõestas aga oma doktoritöös meetodi usaldusväärsust ning

töötas koos kolleegidega biosensori signaali tõlgendamiseks välja spetsiaalse matemaatilise mudeli. Doktoritöös kasutas Velling Tartu, Jõgeva, Kääriku ja Tallinna reoveepuhastite veeproove.

KOMPAKTNE JA LIHTNE

Peale kiiruse on biosensori eelis traditsioonilise seitsmepäevase meetodi ees ka selle kompaktsus, kaasaskantavus ning kasutamise lihtsus: biosensorit saab kasutada nii laboris kui ka kohandatult reoveepuhastis kohapeal.

Erinevate vesikeskkondade saastatust hinnatakse hapnikutarbega, mida saab lugeda biolagunemisprotsessides proportsionaalseks vees sisalduvate biolagunevate ainete sisaldusega. Siit ka nimetus BHT, mis tähendab biokeemilist hapnikutarvet. BHT₇ on standardiseeritud meetod, kus veeproove hoitakse BHT-pudelis koos lahustunud hapnikuga 20 kraadi juures inkubatsioonikapis seitse päeva. Selle aja jooksul lagundavad mikroorganismid orgaanilisi aineid ja tarbivad hapnikku.

Kindlasti ei tohi katsepudelit avada enne, kui nädala pärast, kui proovis mõõdetakse lahustunud hapniku lõpp-kontsentratsiooni.

Ka biosensor mõõdab vees BHT-d, ent seda teistmoodi.

Biosensori jaoks on tarvis hapnikuandurit, mille otsa pannakse mikroorganismidega membraan.

Kui hapnikuandur suunata otsapidi uuritavasse veeproovi, hakkavad mikroorganismid kohe vees olevaid neile sobivaid aineid «sööma» ja hapnikku tarbima. Selle tulemusel hapniku sisaldus vees väheneb ning proovis registreeritakse vähem hapnikku.

Seda registreeringut ehk väljundsignaali aitab tõlgendada ka spetsiaalne matemaatiline mudel, mis aitab määrata biolagunevaid orgaanilisi ühendeid ning hinnata biosensori väljundsignaali ajalist stabiilsust.

Seega biosensor tuvastab, edastab ja salvestab informatsiooni biokeemiliste muutuste kohta.

MATEMAATILINE MUDEL

«Minu töö üks oluline tulemus on see, et me oskame biosensori kohta öelda, et see on stabiilne 35 päeva ning sobib olmereovee BHT määramiseks,» märkis Velling. 35 päeva on lühike aeg, ent hapnikuanduri otsa käivaid membraane on lihtne valmistada ja vahetada.

«Teine oluline tulemus on see matemaatiline mudel. Me õppisime signaali väga hästi tundma ja oskame sellest välja lugeda hapniku kontsentratsiooni ja stabiilsuse

iga mõõtmise järel.» Velling lisab, et matemaatika oli tema muudu keskkonnatehnoloogia valdkonna doktoritöös vältimatu ning ta avaldab lisaks juhendajale, professor Toomas Tennole, tunnustust ka oma töörühma kuulunud matemaatikule ja insenerile Aleksei Maširinile.

Kuna BHT₇ on standardne meetod, tuli Vellingul biosensori mõõtmistulemusi selle meetodiga saadud tulemustega võrrelda. «BHT₇ on põhiline alustala, millest tuleb lähtuda,» täpsustas ta.

Biosensor ei anna täpselt samaväärseid tulemusi BHT₇ tulemustega, mistõttu tuleb biosensori tulemused alati teatud koefitsiendiga läbi korrutada.

Vellingu tööst selgub, et BHT biosensori tulemused erinesid keskmiselt 10 veaprotsendi piires, standardmeetodi järgi lubatud veaprotsent on 15.

TIMMITUD OLMEREOVEELE

Kui biosensor on nii mitmel moel senisest meetodist parem, siis miks ei ole see leidnud reoveepuhastites rakendust? «Ma arvan, et üks probleem on see, et biosensor ei ole pikaajaliselt stabiilne, sest membraane tuleb sageli vahetada,» ütles Velling.

Teine põhjus võib peituda ajaolus, et uuritud BHT biosensor

töötavad vaid olmereovee saastatuse määramiseks. «Meie biosensor on olmereovee peale timmitud. Sellest väga erineva koostisega saastatud vee analüüsimisel ei saa enam usaldusväärset tulemust, seetõttu ei pruugi see meetod olla laboritele huvitav,» selgitas Velling, ent lisas, et tema esialgne mõte oligi välja töötada uudne meetod, mida saaks kasutada konkreetse reoveepuhastis.

Vellingu hinnangul saaks ka biosensorit timmida teistsuguste vete, näiteks tööstusliku reovee saastatuse määramiseks. «Tuleb leida õige mikroorganismide koostus.» Niisamuti usub ta, et ka väljatöötatud matemaatiline mudelit õnnestub rakendada eri tüüpi biosensorite ja veeproovide uurimisel.

Vellingu sõnusi on reoveepuhastite juhid siiski huvitatud

Siiri Vellingu uuritud biosensor koosneb hapnikuandurist, mille otsa tuli paigaldada mikroorganismidega membraan. Foto: Andres Tennus

võimalusest määrata vee saastatust senisest kiiremini. «Kaugemale mõtlevad juhid on hakanud uurima võimalusi, kuidas BHT-d

lihtsamini ja igapäevaselt uurida, et oleks kindlam tunne, et kõik puhastustankid korralikult töötavad.»

Toomas Tenno

juhendaja, kolloid- ja keskkonnankeemia erakorraline professor

Siiri Vellingu doktoritöö uuriti ja modelleeriti biokeemilise hapnikutarbe biosensorit, mis koosneb immobiliseeritud mikroorganismide sisaldavast membraanist ja signaali detekteerijana amperomeetrisest hapnikuandurist.

Biosensori kasutamisel biolagunevate orgaaniliste ühendite analüüsimiseks keskkonnaproovides on olulisi eeliseid võrreldes traditsioonilise seitsmepäevast inkubatsiooniga nõudva BHT₇ meetodi

ees. Töös konstrueeritud BHT biosensor annab vaste oluliselt kiiremini, vähem kui ühe tunniga, lisaks on väljatöötatud biosensor kompaktne, kaasaskantav ja selle kasutamine mõõtmisel ei ole keeruline.

BHT biosensorit iseloomustavate parameetrite uuringu tulemustest võiks esile tõsta mittestatsionaarsetes tingimustes biosensoris kulgevate protsesside mudelite loomist, mis on oluline aspekt BHT biosensori kui mõõteseadme edasiarendamisel.

Signaali analüüsimisel ajalisel muutusel põhineva meetodiga kirjeldatakse seda ülemineku funktsiooniga, mis hõlmab nii

reaalsete süsteemide hilistumist, mikroorganismidega membraanis toimuvaid protsesse kui ka mõõturiga registreeritava väljundsignaali maksimaalse kiiruse sõltuvust biolagunevate ühendite kontsentratsioonist.

Loodud matemaatiline mudel võimaldab määrata biolagunevate orgaaniliste ühendite sisaldust proovis ja samaaegselt ka BHT biosensori väljundsignaali ajalist stabiilsust.

Töö oluline tulemus on sobiva BHT biosensori konstrueerimine reovee biokeemilise hapnikutarbe usaldusväärseks ja efektiivseks hindamiseks.

Jörg Pieper peab inaugurationsloengu

15. aprillil kell 16.15 peab bioloogilise füüsika professor Jörg Pieper ülikooli ajaloo muuseumi valges saalis inaugurationsloengu teemal «Protein dynamics regulates the function of biological nano-machines» («Valkude dünaamika reguleerib bioloogiliste nanomasinate tööd»).

Valgud on bioloogilised nanomasinad, mille tegevus on evolutsiooni käigus hästi kohastunud. Nad on eeskujuks sellistele tänapäevastele tehnoloogilistele eesmärkidele nagu päikeseenergia efektiivne kogumine või siis vesiniku tootmine keskkonnasõbraliku kütusena.

Valkude mitmekesised funktsioonid nõuavad neilt teatud dünaamilisi omadusi, mida erialaspetsialistid kirjeldavad valkudele iseloomulike võnke-moodidena. Paljud funktsionaalselt olulised liikumised toimuvad pikosekundilises ajalisel skaalas.

Valkude dünaamikat ja selle vahetorka valkude funktsiooniga saab edukalt uurida, kombineerides optilist spektroskoopiat ja kvaasielastset neutronhajumist. Loengus tutvustatakse uutset laseri ja neutronite proovipulsside meetodit valkude uurimiseks. Samuti käsitletakse üksikasjalikult valguse kogumist ja ergastusener-

Foto: Eduard Feldbach

gia ning elektroni ülekandeprotsesse hapnikku tootvas fotosünteesilises kompleksis PS II.

Professor Pieperi uurimistöe biofüüsikas on seotud väga olulise küsimusega looduses, kuidas taimed, vetikad ja bakterid koguvad ja kasutavad arengu päikeseenergiat nii nagu nad on seda teinud meie planeedil miljonid aastaid. Kui saada aru fotosünteesi kontrollivatest ja juhtivatest elementaarprotsessidest ja -mehhanismidest, on võimalik neid teadmisi rakendada tulevikus päikeseenergeetikas. Nõnda avaneksid tormiliselt arenevatele pooljuhtidel baseeruvatele päikeseelementidele uued võimalused.

Professor Jörg Pieper kaitses doktoriväitekirja bioloogilise ja tahke keha füüsikas Humboldti

ülikoolis Berliinis aastal 2000. Professor Joachim Voigt juhendamisel valminud väitekiri käsitleb energeetilist struktuuri ning elektronide ja foononite vastasmõju roheliste taimede valgust koguvates kompleksides. Töö valmis koostöös professor Gerald J. Smalli ja doktor Ryszard Jankowiaki rühmaga (Iowa State University, Ames, Iowa, USA), kelle laboris uuris Pieper spektraalsalkamise meetodil roheliste taimede fotosünteesilisi pigmentproteiinide komplekse.

Aastal 2000 asus Jörg Pieper tööle Berliinis Hahn-Meitneri instituudis, kus uuris valkude dünaamikat ning struktuuri ja dünaamika seoseid kvaasielastse neutronhajumise meetodil, rakendades uutset meetodina laserergastust laseri ja neutroni proovipulsside eksperimendis. 2005–2010 töötas ta Berliini tehnikaülikoolis Max-Volmeri laboris. 2010 valiti Jörg Pieper Tartu ülikooli bioloogilise füüsika professoriks.

Jörg Pieperi uurimisvaldkond on ergastusenergia ülekande ja elektronide ja foononite vastasmõju fotosünteesis, kasutades seejuures selektiivspektroskoopiat meetodeid madalatel temperatuuridel. Samuti uurib ta neutronhajumist, kasutades valkude dünaamika funktsionaalset tähtsust füsioloogilistel temperatuuridel.

Tagasiside muudab õppetöö paremaks

Tudengid saavad tagasisidet andes aktiivselt õppetöös osaleda, seda ka näiteks külalisõppejõudude valikul. Fotol loeng matemaatika- ja informaatikateaduskonnas.

Foto: Andres Tennus

TARTU ÜLIKOO LIS ON ÜLEVAATAMISEL JA ARENDAMISEL TERVE TAGASISIDESÜSTEEM. ALATES KEVADSEMESTRIST MUUTUB AVALIKUMAKS ÕISI KÜSITLUSE B-OSA DE SISU, AGA SEE ON ALLES ESIMENE SAMM TAGASISIDE TOEL ÕPPETÖÖ KVALITEEDI PARENDAMISEL.

Merilyn Merisalu
merilyn.merisalu@ut.ee

Õppeosakonda pani muutrema see, et kui ÕISI küsitluse valikvastustega A-osa, kus küsitakse üliõpilaste tagasisidet kindlate õpetamise ja õppeainega seotud aspektide kohta, täidavad kohustuslikus korras kõik üliõpilased, siis avatud küsimustega B-osa, mis annab hoopis täpsemat ja olulisemat infot, jäetakse enamasti täitmata. Õppekvaliteedi peaspetsialisti

Margit Raudsepa sõnul ei pruugi üksnes A-osast õppeaine õpetamisega seotud probleemid välja tulla. Seega tulebki rõhutada just seda, et küsimustiku B-osa on see, kuhu saab kirjutada kõigist muredest ja rõõmudest, mis selle õppeaine ja õppejõuga seonduvad. B-osade tulemuste avalikustamine on üks samm suuremas ettevõtmises: tervikliku tagasisidesüsteemi ülevaatuses ja arendamises.

Tudengeid peaks konstruktiivsemalt vastama motiveerima see, et kui varem oli B-osa näha vaid

õppejõule, siis sellest aastast on küsimustiku teine pool oluliselt avalikum.

B-OSAD AVALIKUMAD

Tulemused on nüüdsest nähtavad lisaks õppejõule ka programmijuhile ning õppejõu töö vahetule korraldajale (instituudi juhataja, dekaan) ja õppeprorektorile. Kui õppeainet õpetavad mitu õppejõudu, siis on kõigi nende B-osade tulemused nähtavad ka aine vastutavale õppejõule.

B-osade tulemuste nähtavaks

tegemine piiratud ringile võimaldab õppejõu töö vahetul korraldajal paremini planeerida õppetööd ja -koormust, õppejõudude täiendusõpet, valida külalisõppejõude, motiveerida õppejõude jms. Kindlasti aitaks see tähtsustada üliõpilaste tagasisidet, mis omakorda soodustaks kvaliteedikultuuri edenemist TÜ-s.

Näiteks pöördusid Raudsepa andmetel eelmisel suvel ühe teaduskonna üliõpilased oma dekaani ja õppeprorektori poole, sest ei olnud rahul ühe õppejõu käitumisega. Tagasiside B-osadest selgus, et samasisulisi märkusi olid üliõpilased teinud ka eelmistel aastatel. Edaspidi ei saa sellised probleemid varjule jääda, sest nii kiitve kui ka laiteve info on kättesaadav laiemale ringile inimestele.

B-osade avalikumaks muutmise üle käis ülikoolis arutelu, millest võtsid osa kõigi teaduskondade ja kolledžite ning ka tudengite esindajad. Kuigi mõned üksused ei avaldanud arvamust, oli suurem osa muutuse poolt, ainsana olid selle vastu filosoofiateaduskonna programmijuhid.

Filosoofiateaduskonna prodekaani Anu Treikelderil sõnul ei näinud nende programmijuhid B-osa avalikumaks muutmises lahendust tagasiside süsteemi parandamiseks. «Praegu vastavad õppetöö kvaliteeti puudutavatele küsimustele ka need üliõpilased, kellel pole mingil põhjusel olnud võimalik õppetööl osaleda, ja vabatahtlikku B-osa täidavad reeglina vaid üksikud kursusel osalenutest,» rääkis Treikelder ja lisas, et need on probleemid, mis muudavad küsimustiku kasu-

tamise õppetöö kavandamisel küsitavaks ja millele tööriühm võiks lahendusi otsida.

Filosoofiateaduskonna seisukoht on, et pigem tuleks uuesti üle vaadata A-osa küsimused, kas kõik need on asjakohased kõikide õppetöövormide puhul, ja kaaluda sellest lähtuvalt, kuidas need mõjutavad kursuse lõpphinde kujunemist. Korraldusliku poole pealt võiks mõelda sellele, kuidas vältida olukorda, et küsimustiku täitmine on lihtsalt tülikas «ristikeste tegemine» eksamile pääsemiseks.

Teiseks peeti oluliseks, et üks osa tagasisidest jääks üliõpilase ja õppejõu vahele ja säiliks nn personaalruum, kus õppejõud saab konkreetseid ettepanekuid, et oma kursust täiustada. «Nii palju kui mina tean, loevad õppejõud hoolega üliõpilaste ettepanekuid ja võtavad neid ka õppetöö kavandamisel arvesse,» ütles Treikelder.

PIDEV KONTROLL

Üks edumeelsemaid näiteid tagasiside rakendamises ülikoolis on kindlasti loodus- ja tehnoloogiateaduskond. Seal on õppeprodekaan Mart Noorma eestvõttel juba tükk aega süsteemselt vaadatud üliõpilaste tagasisidet just esimese aasta õppeainete kohta.

Noorma sõnul tuleb selleks, et organisatsioon saaks probleemi ennetada, jooksvalt oma protsesse jälgida. «See, kui meie vilistlased on tööl edukad, näitab et oleme põhimõtteliselt õigel teel. Et õppetööd paremaks muuta, tuleb küsida ka praeguste tudengite arvamust,» ütles Noorma.

Selleks tuleb mehe kinnitusel kindlasti ÕISI tagasisidet lugeda,

et teha järgmiseks aastaks järeldusi ja vajaduse korral õppemateriale ümber kirjutada. «Tagasiside tuleb alati süsteemi rakendada – ja seda mitte ainult üldiselt, vaid ka igas väikeses osas,» rääkis Noorma, kes ise laseb igas loengus üliõpilastel kirja panna, mida nad seekord õppisid ja mis meeldis või ei meeldinud.

Juba hindamine ise annab tagasisidet, sest sellest saab aru, mis osa räägitust on tudengitele arusaamatuks jäänud ja mis on selgeks saanud. Nii ei piirdu tagasiside õppetöö ja -ainete kohta sugugi ainult ÕISI küsimustikuga.

Noorma on juba kaks aastat tellinud õppeosakonnast ÕISI tagasiside koonddatabeli, mille käsitsi kokkupanekuks võiks õppetöö kvaliteedi eest hoolitsejatel kuluda päevi. Seal kajastuvad kõik teaduskonna õppejõud koos õpetatavate ainete ja nende endi kohta käivate hinnangute ja kommentaaridega.

Seal saab ühe nupulevajutusega näha kõigi õppejõudude keskmist hinnet, mis põhineb nende antud ainetele ÕISI küsimustiku A-osas antud üliõpilaste hinnatel. Pingerida moodustades võib nii näha seda, milliste õppejõududega peaks õppetöö kvaliteedi parandamise jutuks võtma.

OLULINE ALGUS

«Mina saan selle põhjal valida valupunktid, kuhu programmijuhite tähelepanu suunata, aga et realistlik on tegeleda korraga paari-kolme asjaga, tuleb mõelda ka keskmise hinde taha,» seletas Noorma.

Kõige olulisemad on esimese aasta kursused, sest just need

juhatavad sisse terve ülikooliaja ja annavad järgnevate ainete kohta alusteadmised. Noorma sõnul võib ka keskmine hinne üle kolme olla väga oluline valupunkt, kui tegu on näiteks alusmoodulis oleva kõrge-ma matemaatikaga, millest lähtub suurem osa teisi aineid.

«Ilma B-osa nägemata ei pruugi üldse teada, mis tegelikult madalate hinnete taga peitub,» ütles Noorma. Tihti ei ole probleem kibestunud õppejõus ega halvasti ülesehitatud ainekavas. Tegu võib olla lihtsalt keerulise ainega, mis juba iseenesest üliõpilastele ei meeldi või hoopis harjumatu õpetamisstiiliga.

Loodus- ja tehnoloogiategaduskonnas on näiteks keemia alused raske aine, mis tuleb kõigil läbida. Suuresti just tudengite tagasisidest lähtudes on seal aga tehtud mitmeid muudatusi. Loengud võeti videosse ja tehti mitmeid tasanduskursusi. Õppejõud ise pööras erilisel tähelepanu selgitamisele, miks on seda ainet üliõpilastel vaja ning tõlkis mahuka ingliskeelse õpiku eesti keelde. See peaks varsti ka trükist ilmuma, ent käsikirjaliselt on see tudengitele juba kättesaadav.

Üks noor õppejõud sai madalaid hindeid, sest tegi klassikalise loenguehituse hoopis ümber, andis teemasid puudutavad video-loengud kodus vaatamiseks ning pühendas üliõpilastega kokkusaamised ülesannete tegemisele ja tekkinud küsimustele vastamisele.

Kui varem võis pärast pooleteisetunnist loengut tekkida olukord, et hiljem ei saanud keerulistest kohtadest kodus ükski aru, siis selline lähenemine andis

palju rohkem aega koos õppejõu ja kaasõppuritega teemasid sügavamalt lahata.

TULEB KÜSIDA

Värsked gümnasiumilõpetajad võivad aga iseseisvat tööd, mis ülikoolis on loomulik õppeosa, enda piinamiseks pidada ja seetõttu kehvemaid hindeid anda. «Sel sügisel teemegi esmakursuslastele kahepäevase seminari, kus räägime nende õppekavadest ja kuidas ülikoolis õppimine käib,» ütles Noorma ja lisas, et selline väike liigutus alguses parandab juba terve õppetöö kvaliteeti. Ilma tagasisideta poleks aga keegi võib-olla selle peale tulnudki.

Muidugi on ka õppejõudusid, kelle õppetöö kvaliteet on tõepoolest kehv ja kes ei taha end muuta. LOTEs tagasisidest saadud info tulemusena kaks õppejõudu enam ei õpeta ning täienduskoolitusi kasutatakse varasemast ohtralt. Loomulikult saadakse tudengitelt ka palju positiivset tagasisidet. Alates 2006. aastast antakse ainekursuste hindamise ankeetide põhjal välja aasta õppejõu auhinda ning selgitatakse neljas valdkonnas välja kümme paremat õppejõudu.

ÕISI tagasisideküsitlus on tegelikkuses ainult väike osa kogu tagasisidest. Alles selle analüüsi koos eri vormides tudengite, vilistlaste ja nende tööandjatega kohtumistega annab õppetöö kvaliteedist terviklikuma pildi. «Kõige tähtsam on anda võimalus oma arvamus välja öelda, tagasiside on õppetöö kõige olulisem osa,» rääkis Noorma.

Mitmes teaduskonnas kohtutakse üliõpilastega, et õppekava-

sid arutada. Sotsiaal- ja haridus-teaduskonnas on ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudis samuti tudengite arvamus au sees.

Ajakirjanduse ja kommuni-katsiooni instituudi juhataja Pille Pruulmann-Vengerfeldt ütles, et magistrantidega korraldatakse igal aastal üks või kaks korda vestlusringe, et õppekava arutada. Bakalaureuseastmel teeb osa õppejõudusid tagasisideuuringut loengus küsitluslehti jagades.

«Mina kasutan alati viimase loengu selleks, et üliõpilastega arutada, kuidas läks ja mis selles aines õpitust kasu oli,» tõi Pruulmann-Vengerfeldt näiteks ja lisas, et tavaliselt lõppevad need arutelud mitme lehekülje märkmetega, mida järgmisel aastal teha.

Õppekava kontekstis on kõige kasulikud vestlused magistrantidega. Tänu sellele tegi instituut hiljuti ühe õppeaine täiesti ümber ja lülitas programmi enesekehtestamise kursuse, mille vajalikkuse töid välja nii praegused õppijad kui ka vilistlased, kellelt samuti tagasisidet küsitakse. «Ilmselt on meie õppekava arendustöö vilja kandnud, sest neid teemasid, mis varem puudustena välja toodi, hilisemad lõpetajad enam ei märkinud,» ütles juhataja.

UUED UURINGUD

Praeguse ÕISI tagasiside küsimustiku juures tõi Pruulmann-Vengerfeldt välja, et selle kohustuslik täitmine ei pruugi adekvaatseid tulemusi anda. «Ma olen nõus, et küsimustiku aken peab olema pealetükkiv, aga seal peaks olema napp, mis annab võimaluse seda hiljem täita,» rääkis ta. Praegu

on probleemiks seegi, et hilisemate vastajate arvamusel ÕISis nähtavas tabelis ei kajastu ja õige statistika saamiselt tuleb õppeosakonnalt eraldi tabel paluda.

Teaduskondade, õppeosakonna ja üliõpilasesinduse esindajatest koosnev töörühm tahabki sel kevadel või sügisel käivitada alternatiivse õppeainete ja õpetamise tagasisideküsitluse projekti. Pruulmann-Vengerfeldt seletas, et idee on teha teistmoodi küsitlus, mis oleks lühem, annaks üliõpilasele valida, milliseid õppeaineid hinnata ning paneks rohkem rõhku vabas vormis vastustele.

Juba veebruari lõpus käivitas õppeosakond koostöös TÜ sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika instituudi ja Eesti sotsiaalteaduste üliõpilaste liiduga päevase õppe üliõpilaste seas küsitluse, mille eesmärk on välja selgitada, kas tagasiside küsimine on üliõpilaste jaoks oluline, mille kohta nad tahaksid tagasidet anda, kas nad on seda seni teinud huupi jne.

Üliõpilaste käest küsitakse ka seda, kuidas peaks ülikool tagasisidet arvesse võtma. Küsimustiku tulemused, mis on eelmainitud pilootprojekti aluseks, selguvad õppekvaliteedi peaspetsialisti Margit Raudsepa sõnul aprillis.

Üliõpilasesinduse avaliku poliitika spetsialist Janno Voog ütles, et põhiküsimus ei ole mitte praeguse ÕISI küsimustiku sisus, vaid selles, et ei teadvustata selle kasutamise tulemusi.

Üliõpilaste motivatsiooni kohustusliku ÕISI küsimustiku täitmisel on alati palju küsimusi tekitanud. B-osade avalikumaks muutmise ja neist kommentaari-

dest lähtuvatest muutustest õpetöös teada andmisega loodab ülikool tudengeid tagasiside osas rohkem mõtlema panna.

«Sama tähtis kui nende kasutamine, on ka kasutamise nähtavaks tegemine. Ainult siis, kui vastajad teadvustavad, et nende vastused on tähtsad ja seda arvestatakse, saame loota ka motiveeritud vastajatele,» rääkis Voog.

Tudengite motivatsiooni on näidanud arstiteaduskond, kus üliõpilased tegid pärast eelmist õppeaastat ÕISI ankeedi kõrval ise oma õppeainete kohta tagasisideküsitluse, tegid sellest kokkuvõtte ja saatsid teaduskonnale.

AKTIIVSED ÜLIÕPILASED

«ÕISI praegune ankeet annab statistilise ülevaate ja teises osas on võimalus ka sisulisi kommentaare jagada. Paraku on vähesed tudengid valmis ÕISI ankeeti süvenema ja õiglaselt vastama,» ütles arstiteaduskonna üliõpilasesindajate kogu esimees Martin Reim.

Nende küsimustik pööras aine iseloomustamisel enam tähelepanu sisu kirjeldusele ning esile toodud väidete argumenteerimisele. Küsitluse vorm saadeti kõigi arstiteaduskonna kursuste infolehtedesse ning üliõpilased said oma mõtled edastada anonüümselt.

Reimi arvates peab igal üliõpilasel olema võimalus edastada aine kohta oma arvamus, sest ainult nii saab toimuda kogu õppimise ja õpetamise protsessis areng. «Meie kõrghariduses on meditsiini valdkonnas teatav monopoli efekt ja väga kerge on jääda oma positsioonile tukkuma. Selleks, et areng mõnel erialal ei

- Tagasiside peaks olema huvigruppide nimetuse all siseprotsesside ja finantside juhtimise kõrval kirjas iga ülikooli üksuse tulemuskaardil. Nii mängib üliõpilaste, vilistlaste, tööandjate ja ka üksuse töötajate tagasiside olulist rolli selles pildis, mis üksuse töö tulemuslikkusest aasta lõpul koostatakse.
- Tasakaalus tulemuskaart on juhtimisvahend, mis võimaldab siduda ettevõtete visiooni (missiooni) ja strateegia nende teostamiseks vajalike eesmärkide ja abinõudega.

peatuks, on vaja aktiivseid tudengeid, kes oskavad lisaks usinale loengus või praktikumis käimisele ja kirjanduse lugemisele ka pisut lisa nõuda,» seletas Reim.

Teaduskonnasiseseks kasutamiseks mõeldud tagasiside kokkuvõttes kajastasid arstitudengid nii positiivseid kui ka negatiivseid aspekte ning soovitusi edaspidiseks. «Soovitused ei ole kindlasti tudengite viis õppejõudude kontrollimiseks, vaid tugev initsiatiiv ja soov õppetöö arendamisel osaleda,» rõhutas Reim ja lisas, et juba praegu on õppetöös toimunud positiivseid muutusi.

«Üliõpilased peavad olema aktiivsed ja osalema Tartu ülikooli arendamises. Loodan, et arstiteaduskonnas korraldatud tagasiside kogumine on motiveerivaks näiteks ka teistele teaduskondadele ja ÕISI praeguse süsteemi parendamisele,» ütles ta.

Kultuuriakadeemia pikima ajaloo muusikasündmus on endiselt elujõuline

Merilyn Merisalu
merilyn.merisalu@ut.ee

Tänavu 19. korda toimuvat Muusikatriaadil saab sel aastal nautida 13.–15. aprillini Viljandis ja selle ümbruskonnas.

Omaagestest Viljandi kultuurikolledži levimuusika eriala päevadest välja kasvanud Muusikatriaadil alguseks võib lugeda 1993. aastat, mil sellise mõtte käisid välja kolledži õppejõud Evald Raidma ja Tõnu Kallaste.

Alates 1998. aastast muutusid levipäevad kahepäevaliseks ürituseks ning mõned aastad hiljem muutus ka muusikaline pool mitmekülgsemaks. Nimelt asendus klaveripalade konkursi omaloomingu konkursi kõrval põhipilli konkursiga, mis andis ka teiste pillide õppijatele võimaluse levimuusikapäevadest osa võtta.

Muusikatriaadil nime kannab üritus alates 2003. aastast, mil kolmest muusikateedrist moodustati muusikaosakond, mida

asus juhtima Ants Johanson. Kuna muusikaosakonnas oli kolm eri õppekava, otsustati omavahel tõsisemat koostööd teha.

KOLMEKORDNE KOOSTÖÖ

Üle kümne aasta Muusikatriaadiga seotud olnud Viljandi akadeemia õppejõu Ain Agana sõnul arenes kolme õppekavaga seotud muusikaüritus ka sisuliselt triaadiks. Konkurssi asusid toetama koolikontserdid, millega tihti minnakse ka linnast välja maakonnakoolidesse ja jututuba või muusikaga seotud loengud.

«Muutus ka see, et kui alguses olid konkursiosas omaloomingulised ja põhipillipalad, tuli jazz-muusikutele mõte teha pärimusmuusikaseadeid,» rääkis Agan ja lisas, et ideed toetas ka teiste muusikaalast kõrgharidust andvate ülikoolide kõrval Viljandi kultuuriakadeemia le omase näo leidmine.

Just pärimusmuusikaseadete loomine on mitmetele akadeemia tudengitele andnud tõuke teha

Eesti Ekspressi poolt tulevikulootuseks nimetatud Argo Vals on üks paljudest noortest, kes on Muusikatriaadil üles astunud ja teeb seda ka tänavu.

Foto: Merli Antsmäe

sellist stiili viljelevaid ansambleid. Nii on tänu Muusikatriaadile Eesti muusikasse tulnud näiteks kollektiivid Paabel, Ro:Toro ja Vägilased.

Agana sõnul võiks tulevikus kaasata Muusikatriaadil töösse ka rohkem kultuuriakadeemias õpetatavaid erialasid. Juba on oma ülesanded näiteks kultuurikorraldajatel, kes alates 2003. aastast on Ülle Jantsoni juhtimisel saanud kätt harjutada sündmuse korraldamisega seotud tegevustes.

Muusikatriaadist on saanud omasuguste seas ainulaadne kolm päeva vältav muusikasündmuse sari, mille tähtsamaks osaks on kujunenud ainulaadne konkurss, kuhu on oodatud osalema kõigi muusikainstrumentide õppijad ning lauljad. Konkurssi põhiolemus on esitada soololugu ning oma seade eesti pärimusmuusikast, lisavõimaluseks on omaloomingu ettekandmine.

Algideest – pakkuda koolisest võistumängimist Viljandi kultuuriakadeemia muusikaüliõpilastele – on välja kasvanud suur avalik ettevõtmine Viljandimaal, mille põhieesmärk on tagada ka teiste koolide noortele muusikutele eneseväljendamise ning proovilepanemise võimalus.

HEA VÕIMALUS END NÄIDATA

Kultuuriakadeemia jazz-muusika neljanda kursuse tudeng Argo Vals osaleb tänavu Muusikatriaadil juba neljandat korda. «Muidu ma ise konkurssidel väga ei osale, aga siia olen igal aastal alati kõik nõutud kolm pala saatnud,» ütles Vals, kelle žürii märkis esimesel osalemisaastal ära hea pärimusmuusikaseade tegemise eest.

Sel aastal võistleb ta kuue teise noorega omaloomingu konkursil ja esitab ühe oma ansambliga

Animal Drama loo «Hallitussilmad». Sügisel väikese plaadifirma Eesti Popsi toetusel sooloplaadi üllitava Valsi sõnul on see konkursil pigem alternatiivne lähenemine, sest rokkbandi-maigulisi lugusid üldiselt Muusikatriaadil ei esitata.

2011. aasta Muusikatriaadil noorte muusikute konkursile kandideeris 30 noort muusikut. Neist valiti välja 15, kes võistlevad kahe looga põhikonkursil või ühe palaga omaloomingu konkursil. Lõppkontserdil 15. aprillil Viljandi pärimusmuusika aidas valib noorte hulgast parimad välja žürii koosseisus Vello Kuura, Jüri Makarov, Kadri Leivategija, Siiri Sisask, Raul Vaigla ja Veljo Tormis.

Tänavu on Muusikatriaadil ka rahvusvaheline mõõde, sest kultuuriakadeemiat külastavad kaks Pekingi muusikakonservatooriumi tudengit, kes samuti konkursil

osalevad. Noori Hiina muusikuid saadab ka nende juhendaja professor Boyu Zhang. ①

2011. AASTA MUUSIKATRIAADIL KAVA

13. aprill – Heategevuslik õppejõudude kontsert Jaani kirikus; koolikontserdid, kus esinevad TÜ Viljandi kultuuriakadeemia jazz-, pärimus- ja koolimuusika erialade üliõpilased. Kontserdid toimuvad Viljandi maakonnas Hallistes, Abja-Paluoja, Puiatus ja Kõpus.

14. aprill – Avatud loeng Jüri Makarovilt TÜ Viljandi kultuuriakadeemias.

15. aprill – Muusikatriaadil konkurss ja lõppkontsert Viljandis pärimusmuusika aidas.

KEVADPÄEVAD KUTSUUVAD MÄRKAMA ERILISI INIMESI

ALATES EELMISEST AASTAST TOIMIB TARTU ÜLIKOO LIS ERIVAJADUSTEGA TUDENGI TE ÕPINGUTE EDENEMIST SOODUSTAV TUGITUDEN GITE SÜSTEEM, ET AIDA TA PUUETEGA NOORTEL ÜLETADA KÕRGHARIDUSE PAREMAKS OMANDAMISEKS TAVATUDENGITELE MÄRKAMATUID, KUID NEILE ELULISI PROBLEEME.

Sigrid Söerunurk

sigrid.soerunurk@ut.ee

Ühe keskmise üliõpilase suuremad mured õpingute ajal on arvatavasti pigem vähene uneaeg ja pingelised sessiperioodid, ent erivajadustega üliõpilane peab näiteks jätma loengusse minemata, kui tal ei ole võimalik loenguruumi kohale saada.

«Ükskord ma mõtlesin, et õppetöös osalemine ja hariduse omandamine jääb selle taha, kui tugev on su reie- ja säärelihas. See on hästi tobe – sa võid südamest valmis olla, aga kuna jalg ei paindu ja teisele korrusele ei saa, siis sinna see jääbki. Loengusse minnek eeldab head füüsilist vormi,»

räägib kirjanduse ja kultuuriteaduste teise aasta doktorant Katrin Puusepp (38), kellel on liitpuue – see tähendab liikumis- ja osalist nägemispuuet ning raskendatud kirjutamist.

1994. aastal sooritas Puusepp saksa filoloogia bakalaureuseõppesse sisseastumiskatsed ning paar nädalat hiljem tabas teda esimene ajuinsult, millele järgnes aastate möödudes veel kaks. Noor naine õppis uuesti rääkima, kirjutama ja liikuma ning läks ülikooli tagasi.

Nüüd on ta osaliselt halvatud füüsilise kiuste jõudnud õpingutega doktorantuuri ning kinnitab, et naudib ülikoolis käimist. See annab talle ka motivatsiooni end füüsiliselt vormis hoida ja võimelda iga päev selle nimel, et saaks kaks korda nädalas tugiisiku abil õppetöös osaleda.

Puusepp ei kasuta ratastooli, vaid liigub abistaja ja kepi toel omil jalul.

Abi läheb tal tarvis igal pool, sest tema parem kehapool on osaliselt halvatud ning selle tugevalt häiritud puuetundlikkusele lisandub tugev topeltnägemine ja operatsioonis kahjustada saanud silmalihaste alaline kõikumine, mis omakorda takistab liikumist.

Enne tugiisikut korraldas Puusepp oma õpingud nõnda, et sai kuidagi ise hakkama: tegi kokkuleppel õppejõududega loengumaterjalidega väga palju tööd iseseisvalt ning kohale läks vaid neisse loengutesse, kuhu ta füüsiliselt ligi pääses. «Mul on käputäis energiat ning pean hoolega mõtlema, milleks seda kasutan,» selgitab ta.

Aasta tagasi sai naine endale aga ametlikult tugiisiku, kes aitab teda kõiges, milles ta üksi jääks lootusetult hätta: aitab invataksosse, taksost loengusse ning loengust tagasi koju. «Tugitudeng on minu jaoks tõesti väga oluline, sest ma ei saaks iseseisvalt taksosse ega sealt välja. Ilma toeta ma kaua seista ei jõua,» märgib Puusepp.

Tugitudengite süsteem rakendus Tartu ülikoolis eelmisel aastal, kui vastava koolituse läbisid esimesed nn tavatudengid. Siis loodi ka list, millega saavad praegugi liituda nii abi vajajad kui ka abi pakkujad.

Üks esimestest koolitunutest oli semiootika ja kulturoloogia magistrant Marili Pärtel, kes reageeris listi tulnud Puusepa abipalvele ja kellest saigi Puusepa tugiisik. Kuid mitte kõigist tugitu-

dengitest ei pea saama tugiisikud. Piisab ka lihtsalt väikesest abist, näiteks erivajadusega üliõpilasele raamatukogust raamatu kojutoimetamisest.

Just erivajadustega tudengite oskust ja julgust abi küsida peavad nii Pärtel kui ka Puusepp oluliseks, sest ülikoolil ei ole õigust küsida üliõpilaste käest infot nende võimalike puute kohta. «Oleks vaja, et erivajadusega inimene ise võtaks häälekalt sõna ja paluks abi ning ma olen veendunud, et leidub inimesi, kes oleks nõus abi pakkuma,» lisab Pärtel.

Ülikoolil ei ole küll täielikku ülevaadet, kui palju õpib siin erivajadustega inimesi tegelikult, ent üliõpilasnõustaja Liana Martini andmeil on sellised üliõpilasi Tartu ülikoolis vähemalt 40. Just nii paljud on avastanud enda jaoks 2009/2010. õppeaastast kehtima hakanud spetsiaalse Primuse programmi stipendiumi ning sealt ka toetust taotlenud. «Kõik taotlused, mis on vastanud kriteeriumitele, oleme rahuldanud,» lisab Martin.

Stipendiumi abil saab erivajadusega tudeng kasutada näiteks invatransporti, viipekeeletoolki, tugiisikut või saada abi paljudes

asjades, mida tal oma puuet arvestades õpingute sujuvamaks sooritamiseks vaja läheb.

Peale selle on erivajadusega üliõpilasel võimalik sisseastumisel või tasuta kohal õppides osakoormusega õppesse langemisel taotleda õppemaksust vabastust. Seda võimaldatakse, tõsi küll, vaid üksikutele.

Ajal, mil Katrin Puusepp pärast insulti tagasi koolipinki tuli, ei olnud ülikoolis mingeid tugisüsteeme ning seetõttu oskab naine nüüdseid võimalusi eriti hinnata. Ta tunnistab, et doktorantuuri esimesel semestril ei saanudki ta õppetööl kohal käia, ometi on see väga vajalik.

Õppejõud on talle alati vastu tulnud, vajaduse korral kohandanud pika kirjaliku eksami tema jaoks suuliseks või valikvastustega teadmistepruoviks.

Küll aga ei ole naine pääsenud

vajadusest alustada igal esmakordsel tutvumisel enesepaljustuse ehk oma puuetega kaasnevate piirangute detailse ülevaatega. Ometi on see tarvilik, sest nn terved inimesed ei tea, kuidas puudega inimesega käituda.

«Pilgukontakti minu puhul ei eksisteeri,» toob Puusepp näite ja lisab, et tema kehakeelest ei ole võimalik välja lugeda tavapäraseid sõnumeid või loetakse neid signaale valesti, pidades teda näiteks ebasõbralikuks või ebaviisakaks. «Samas võib mul parasjagu enda püstihoimisega olla niivõrd palju tegemist,» muigab Puusepp.

Puusepp ei häbene enda sõnul ennast ega oma puudeid, vaid loodab, et ajapikku hakkavad inimesed harjuma, et näevad enda ümber mõneti teistsuguseid kaaskodanikke ja õpivad nendega arvestama. ¹

Ülikooli kultuuriklubi üritused

ESMASPÄEV, 25. APRILL

6.30–8 AVATUUT

Tartu ühiselamud

Tähelepanu! Kevadekuulutajad on valla. Nii et, tudeng, kui kuuled varahommikul akna taga muusikat ja rõõmsaid kilkeid, jookse ruttu õue, sest just Sinu ühika ees võimeldakse päev ilusamaks. Ja see pole veel kõik, hüperaktiivne Villem on ka kohal ning jagab igale uuele võimlejale preemiaks nänni! :)

14–17 PÄEVAKLUBI

Pirogovi park

Hea õppejõud, saada oma õppimisest väsinud tudeng päevaklubisse. Me hoolitseme tema eest, kaasame teda lõbusatesse mängudes, tutvustame talle uusi lähedaid inimesi ja palju muud. Lubame, et kui ta Sinu juurde tagasi tuleb, on ta puhanud, õnnelik ja valmis läbimurreteks oma haridusteel.

18 MÄLUKAS

Püssirohukelder

Tartusse on kogunenud kõik helgemad pead üle Eesti. Kui

Albert Einstein veel elaks, koliks ta kohe Tartusse Raatuse ühikasse, et tunda seda erksameelset Tartu vaimu. Aga tegelikult pole Sul Einsteinist sooja ega külma, Sa niikuinii tead juba rohkem eriskummalisi fakte kui kõik temaaegsed kokku ning võid kinni panna iga mnemoturniiri. Tule ja tõesta, et Sul on kirkaim mõtte-tegevus ning tunne auhindade rasket koormat juba Tartu kevadpäevade alguses. Et see võimalik oleks, registreeri kolmeliikmeline võistkond tudengipäevade koduleheküljel www.studentdays.ee. Registreeruda saab ka kohapeal, aga ainult siis, kui on veel ruumi.

20–21 KEVADPÄEVADE AVARONGKÄIK

kogunemine Raekoja platsil

Võrreldes sellega, mis hakkab 25. aprillil toimuma Tartus, kahvatab isegi vabariigi aastapäeva paraad. Avamise rongkäigule koguneb terve Tartu, et minna üheskoos rõõmsa lauluga Kassitoomele kevadpäevi avama ja hilisõhtuni laulma.

Et kõndimine raeplatsilt Kassitoomele mööduks veelgi lõbusamas meeleolus, on kõige ees suurepärase orkester Popsid ja laulutuju hoiab üleval mitu professionaalset koori.

Kuigi raeplats on mõõtmetelt väike, pole muretsemiseks põhjust, Sinule on koht olemas, tule ainult kohale ning oled osaline selle kevade suurimas rongkäigus.

21–00 ÖÖLAULUPIDU

Kassitoome

Meri on, meri jääb, öölaulupeol olema pead! Sel aastal voolavad kõik rõõmsad ja lauluhimulised inimesed lainetena Kassitoomele ning laulavad võimsa mühana merelaule.

Pole viga, kui Su kunagisest ilusast lauluhäälest on järel vaid mälestus, sest südamest lauldes ei pane keegi seda tähele ning tuhandete teiste laul summutab niikuinii kõik konarused.

TEISIPÄEV, 26. APRILL

14–17 PÄEVAKLUBI

Pirogovi park

18–20 RANNAAEROOBIIKA

Anne kanali võrkpalliväljakud

Hip-hop, sport on popp! Ranna-aeroobika on väga hea võimalus saada zumbalik liikumispisik, mis hoiab Su värske ja võimekana kogu suve ning pool sügist pealekauba.

Kevadaeroobikale tulevad zumbatama suurepärase treenerid: 18.00–18.35 (Kristi Möldri), 18.50–19.25 (Juri), 19.40–20.15 (Marju Asarov), 20.20–20.45 (Evelin Sepp).

Nende liikumisrütmis on kõigil lihtne end trimmi ajada. Ja nagu rahvatargad ütlevad: «Terves kehas terve kevadpäevade festival!»

Ja pea meeles: üks korralik ranna-aeroobika kulutab rohkem kaloreid, kui pika talve jooksul süüa jõuab.

19 PUBIRALLI

Tartu linna pubid

Pubiralli kohta ütlevad klassikud: «Nii just peabki rallit sõitma!»

Pole paremat üritusest, kus *pit stop*'ideks on pubid, raketikütuse asemel antakse tõelist õlut ja ülekoormuse vältimiseks on ette nähtud kolmeliikmelised võistkonnad, kus vähemalt üks rallitaja peab olema naine.

Et pealtvaatajad tunneksid ära oma lemmiku igast asendist, on ülimalt oluline ühtne rallivorm. Selle aasta võiduajamine on pühendatud unistuste ametile ja vingeima ideevälgatusega võistkonnale läheb eripremia. Vali oma sõprade seast välja need kaks hulljulget, kes ei kaota võistlusel pead ning registreeri ennast juba praegu pubirallile.

KOLMAPÄEV, 27. APRILL

14–17 PÄEVAKLUBI

Pirogovi park

Kastironimine – Eelvoor

Tudeng! Sa tead, et parim on oma kätetöö najal kõrgustesse tõusta. Ja Sa tead ka, et keegi teine ei suuda seda Sinust kindlamalt ega kiiremini. Pea meeles, et kui Sa ülespoole ronides jõuad nii kõrgele, et isegi Martin Müürsepale saad ülevalt alla vaadata, hakkab Sinu võidule lisanduma aina rohkem auhindu. Senine rekord on 28 kasti, mida on Sul ju naeruväärselt kerge ületada ning raiuda oma nimi kivisse. Seepärast võid kerge südamega tulla kastironimise eelvoorule, kus selgitatakse välja

Koge tajumatut

Tartu kevadpäevade programmis on esimest korda meelte päev, mis kutsub kogema tajumatut. Kõigil on võimalus astuda välja harjumuspärasest keskkonnast ning kogeda täiesti uusi olukordi. Päeva jooksul saab mängida ratastooliga saalihokit ja läbida takistusrada, õppida viipekeelt ja pimedate kirja, teha pai juhtkoortele, maalida jalgadega ja teha palju muud. Kogemusi jagavad oma ala asjatundjad ning kuulata saab nende loenguid.

Tutvustatakse ka tugitudengite tegevust. Kevadpäevi korraldavad ülikooli kultuuriklubi soovivad kõikidel tudengitel valmistuda värskendavaks vaimupuhkuseks ja lisaks sellele koputada oma südametunnistusele.

Tule ja koge seni kogematut kolmapäeval, 27. aprillil kaubamaja ees kell 14–18.

Infot kõige kohta, mis puudutab erivajadustega tudengeid, saab küsida üliõpilasnõustaja Liana Martinilt, tel :737 5627, e-post: liana.martin@ut.ee.

kolm meest ja kolm naist, kes pääsevad laupäevasesse finaali.

14–18 Meelte päev – KOGE TAJUMATUT

Kaubamaja ees

Iga päev ei pea käima sissetallatud rada, pane teine kord jalga ka kellegi teise kingad ja vaata kuhu tee Sind viib. Alati ei pruugigi tee olla nii sile, kui Sa arvad, vaid ette võib tulla nii mõnigi konarus, kivi või auk. Anna endale võimalus proovida, kuidas nendest takistustest üle saada. Veeda üks päev eriliselt ja saa aimu ratastooliga takistusraja läbimisest, viipekeelest, jalgadega joonistamisest ja pimedast maailmast.

21 TUDENGILAUL 2011

Klubi Plink Plonk, 2/3€

Eesti on tegelikult parim muusikute kasvukoht, rääkigu «eksperdid», mida tahavad ja koht Eurovisioonil ei näita ka midagi. Me oskame hästi laulda ja pilli mängida. Sellepärast tule ja näita, et see tõesti on nii ja Sulle saab kindlasti osaks teiste austus ja imetus. Piisab vaid ühest heast esinemisest ja Sa saad endale isikliku fännklubi terveks eluks ning muidugi kuhjaga auhindu ja väärtusliku aunimetuse pealekauba. Selleks registreeri end eelvoorul hiljemalt 22. aprilliks. Eelvoorul parimatest saab seitse esinejat edasi finaali.

NELJAPÄEV, 28. APRILL

12 KOGEMUSTER

Kaubamaja ees

Laia silmaringiga on mõnus elada. Sa ei jää kunagi piinlikku olukorda ja oled hinnatud vestluskaaslane

igas seltskonnas. KogeMUSTER pakub Sulle huvitavat tegevust terveks päevaks. Sul on võimalik omal nahal proovida erinevaid kultuure. Pärast KogeMUSTrit võlud oma sõpru uute teadmiste ja oskustega kohe kindlasti.

18–20 VÕLUAIA HEATEGEVUSKONTSERT

Botanikaaed

Korraldajad paluvad lahkelt argikarussellilt marsruudil kodu-tööpood maha astuda ja täna õhtul võluaeda külastada. Kevadised õied on avanud end kõigile imetlemiseks ja linnulaulule pakub vaheldust noorte muusikute hurmav looming. Heategevuskontserdiga aitame neid, kes alati üksi ei saa.

21 LUULEVABADUS

Klubi Teine Maailm

Üks luuletus ütleb rohkem kui tuhat like'i. Oma luuleteoseid on oodatud esitama kõik loojahingega tudengid. Oma loomingut ei tohi peidus hoida, sest nii ei kuule ega näe keegi, et Sina oled tegelikult parem kui Juhan Viiding ja Aapo Ilves kokku.

REEDE, 29. APRILL

16–18 TUDENGIEKSTREEM

Emajõe ääres

Sul on erakordne võimalus ületada iseennast ning Emajõe nii, nagu mitte keegi teine mitte kunagi varem! Tudengiekstreem on piire purustav seiklus Tartu kesklinnas, kus pingule tõmmatakse nii võistlejate närvid kui ka musklid. Kes suudab trotsida emakest loodust ja isakest aega, näidata individuaalset osavust ning keerulisel hetkel toetuda

sõbra õlale? SINA suudad!

Komplekteeri kolmeliikmeline segavõistkond, registreeri oma võitjate tiim aadressil www.studentdays.ee (1.–24. aprillini) ja pane vaim valmis. Rajale pääseb vaid 20 kõige nobedamate näppudega võistkonda!

20–22 FOLGIME! Oort, Nikns Suns

Vabaduse puistee

Seekord tuleb nii raju folgipidu, et Su tallad muutuvad tuliseks ning seismise asemel hakkad lendama nagu suitsupääsuke mööda Vabaduse puisteed. Selle kindlustavad võimsad folgiansamblid Oort ja Nikns Suns. Oort haarab sarvist Suurel Härjal ja künnab sügavad vaod regiroki põllule. Nii kanduvad müütilised elamused aastatuhandete tagant Teieni, luues laulus meie rahva tulevikku. Nikns Suns võtab ühte kätte folgi ja teise roki ning ühendab need energiast pakatavaks muusikaks, mis ei jäta tundetuks kedagi.

22–00 ÖÖTANTSUPIDU

Vabaduse puistee

Öötantsupidu on seekord eesti lõõtspillide ja eesti rahvatantsude päralt! Öötantsupidu annab Sulle sellise energialaksu, et terve ülejäänud aasta kaerajaanitad loengust loengusse ja sessid mööduvad pingevabalt, nii et naer Su näolt lihtsalt ei kao. Öötantsupeol õpetavad tantsu Tartu tantsuklubi aktiivsed noored, kelle juhendamisel ei jää ükski tants selgeks õppimata, kuna tantsud on lihtsad ja häid õpetajaid palju. Tantsijatele annab hoogu juurde ansambel Lahked Lõõtsad. Väike-

se etteastega astub öötantsupeol üles ansambel Punt.

Ja ära muretse, öötantsupeole tulles ei pea Sul tantsupartner kaasas olema, kuna rõõmsaid ja innukaid tantsuhuvilisi on täis terve Vabaduse puistee.

Tule ja tantsi päkad villi ning rõõm südamesse!

LAUPÄEV, 30. APRILL

12 LASTE RATTATUUR

Vabaduse puistee

Laste rattatuur on üritus neile kõige tubimatele: lastele vanuses 1–6 aastat. Iga vanuse jaoks on eraldi stardigrupp, et kindlustada põnev ja ohutu võistlus. Tähtis on laste rõõm, mitte võit. Sellepärast ongi igale noorele tulevikulootusele valmis pandud tore auhind. Osalemiseks tuleb lapsega enne ürituse algust kohale tulla ning vapralt võistleja nimi kirja panna.

14–17 TUDENGILAAT

Vabaduse puistee

Tudeng, Sulle antakse erakordne võimalus oma rahalist seisust parandada. Too oma erakordsed ideed laadale, käitu kui elukuteline müügimees ning juba voolab raha taskutesse. Ja see pole veel kõik, õige turumeelolu saamiseks on varuks nii mõnigi üllatus. Tule kindlasti, sest Su sõbrad on juba pool kraami maha äritsenud!

16–17 LUMESÕDA

Vabaduse puistee

Pane oma viskekäsi valmis! Sest Sina ja Su viis julget sõpra osalete kõige tulisemas lumesõjas, mis toimub Eesti vabariigi pinnal. Vabaduse puisteele on kevadisest päikesest hoolimata olemas kõik

vajalik pingelise lumelahingu pidamiseks. Tõelisele lumesõjale kohaselt saab vaid üks meeskond olla võitja, kellele antakse külluslikud auhinnad. Ja Sa tead, et sellist meeskonda suudad kokku panna ja juhtida ainult Sina.

Nii et, mis Sa ootad, registreeri end osalema ja võta Sulle kuuluv võit.

17–18 KASTIRONIMISE FINAAL

Vabaduse puistee

Kõrgemad õhusfäärid vallutatakse kastironimise finaalis. Mõõtu võtavad need hulljulged, kes olid eelvoorus kõigist teistest tugevamad ja vapramad.

18–20 SEIKLUSRADA

«KÜLG MAHA»

Vabaduse puistee

Hei, Sina, vapper, julge ja ebakindlat pinda armastav kostümeeritud tudeng, seiklusraja «Külg maha» tasakaalu ja osavuse proov on just Sulle.

Tartu kevadpäevade kavas esmakordne seiklusrajal toimuv võistlus «Külg maha» on hea väljakutse kõigile neile, kelle jaoks ootamatute ülesannete täitmine ebakindlal pinnal on arusaam lõbusast ettevõtmisest. Osavus, nutikus, kiirus ja tasakaal pannakse proovile ja hinnatakse publiku aplausiga.

Huumorisoone olemasolu on kindlasti vajalik, füüsiline vorm on teisejärguline. Ei mingit võistkonna komplekteerimist ega piinarikast füüsilise treenimist.

Pane oma nimi kirja ja tule kohale.

22.30–23 VOLBRI-

MÜSTEERIUM

Emajõe ääres

Sel ööl toimub selline tulemõll, et sügispäevadeni tantsivad Su silmade ees tuleleegid ja kõrvus kumavad kargatused. Volbrimusteeriunit ei tohi maha magada!

PÜHAPÄEV, 1. MAI

13–15 KARSUMM

Emajõe ääres

Sinuga võrreldes on Ikaros möku. Sinu lennumasin ei pudene naeruväärselt tükkideks, kui tiirutad Atlantise kohal ning naerad maa-rottide üle. Kui Sa veel oma piiritu fantaasiaga sõbrad appi võtad, ei ole Su lennuteel ühtki takistust ja Sa kogud kõik paremad auhinnad enda kätte. Kirsina tordil on Sul ainulaadne võimalus näha, kuidas lennuakadeemia õppejõudude näod kadedusest pikaks venivad. Nii et pane oma lennusalk kiiresti kirja, sest õhku saab tõusta vaid piiratud arv masinaid.

16–17.30 PAADIRALLI

Emajõe ääres

Hei, Sina! Jah, SINA, kes sa ei kannata hüdrofoobsuse all ega põe merehaigust! Paadirallil osalemiseks ei pea sul olema meremehepabereid ja keegi ei nõua ka paadijuhtimisluba. Laena naabrimehelt veesõiduk, otsi vanaema põõning läbi või konsulteeeri Tätte ja Matverega, kes kindlasti oskavad anda nippe paadiehituseks.

Kui tõesti ei ole himu Emajõel kihutada, tule omadele ja võõrastele kaasa elama! Oma vett pole vaja kaasa võtta – kõigi lootuste kohaselt jätkub seda ka kohapeal.

Reglement: www.studentdays.ee ☺

Loo autor (ees vasakult teine) step-hiphop tiimiga.

Foto: erakogu

Ülikool Ameerikas jääb meelde hubasusega

Hanna Kalajas

TÜ füsioteraapia 3. kursus

Selle õppeaasta sügissemestril õppisin ma Ameerika Ühendriikides Nebraska Wesleyani ülikoolis. Vaheüõpilaseks minemise plaan oli mul juba ammu, kuid mõistlik tundus minna just pärast teist bakalaureuseastat, et enne lõpetamist aeg maha võtta ja ka muud elu näha. Wesleyani valimisel sai määravaks tutvumine samast koolist pärit neiuiga Tartus, kes oskas oma kogemustest väga soojalt rääkida.

Reisisin koos teise Eesti neiuiga ning lennureisid edasi-tagasi sujusid hästi, isegi ähvardavad lumetormid ei saanud meile takistuseks. Wesleyanis õppis peale minu veel viis eestlast, seega, kas õnneks või kahjuks, ei möödunud vist ühtegi päeva eesti keelt kasutamata. Ning ingliskeelseid unenägusid ei hakanud ma samuti nägema. Nüüd tean, et kui tahta oma keeleoskust tõeliselt parandada, jääb neljast kuust kindlasti väheks.

Wesleyanis on väga hästi arenenud välisüliõpilaste toetusüsteem. Igal välistudengil on n-ö isiklik ameeriklasest sõber, kellega vahetatakse kirju juba enne Wesleyani jõudmist. Nii sain kõigile küsimustele kiiresti vastused ja oli võimalik leppida kokku kas või lennujaama vastutulekus.

Wesleyani ülikool on pisike ja campus'es kõik käe ja jala juures: ühiselamud, spordikeskus, raamatupood, raamatukogu, kohvik, söökla, muusikamaja, teatrihoone ja postimaja on kõik

viie minuti jalutustee kaugusel. Seega mugavuste puudumise üle kurta ei saanud. Peale sõbratsüsteemi olime automaatselt ka rahvusvahelises organisatsioonis IRO (International Relations Organization). Igal teisipäeval sõime koolisööklas lõunat koos teiste rahvusvaheliste tudengite ja ameeriklastega. IRO võrdub Tartu ESN-iga (Erasmus Student Network), kes korraldab välistudengitele väljasõite ja üritusi ning aitab, kuidas võimalik. Nõnda ei saanud ükski välistudeng end üksildasena tunda.

KRISTLIKU TAUSTAGA

Wesleyani ülikool on kristliku taustaga ning eelarvamused olid mul selles suhtes päris suured. Tegelikult osutus aga hoopis teistsuguseks. Ma ei tundnud kuidagi, et tegemist oleks usulise kallakuga ülikooliga ega tundnud survet või kohustust usulistest tegevustest osa võtta. Minu üllatuseks ei käinud ka paljud Wesleyanis õppivad Ameerika tudengid kirikus, kuigi olid ristitud. Samas olid võimalused selleks olemas ja kooli territooriumil oli pisike kabel, kus ma käisin ühel korral huvi pärast laulmist ja jutlust kuulamas. Rahvast oli aga üllatavalt vähe.

Wesleyanit ümbritses mitu kirikut. Kõige lähemal neist oli metodisti kirik, kus käisime koos väikese rahvusvaheliste õpilaste seltskonnaga päris mitmel pühapäevahommikul. Minu jaoks oli see päris meeldiv kogemus. Pastor oli vanem härrasmees, kes oskas nalja teha ning alati esines keegi laulu või kõnega. Ka rahval

endal lasti laulda ja rääkida oma elu muredest ja rõõmudest. Isegi ühe lapse ristimise nägime ära. Pärast jumalateenistust sai samas hoones ka suppi ja magustoitu süüa ning teistega juttu ajada.

Nebraskasse jõudsime augusti keskel ning enne loengute algust oli välistudengitele nädalapikkune orienteerumisaeg. Meid oli eri maailmajagudest peaaegu 40: nii Aasiast, Euroopast kui ka Lõuna-Ameerikast. Esimesel kuul kuluski aeg peamiselt sotsiaalse eluga tutvumisele ning õppimine oli teisejärguline. Käisin mitmetel majapidudel, sain tunda ameerikalikke mängu ning näha omapärast tantsustiili klubides ja pubides.

Alla 21-aastaste seas oli populaarne minna neljapäevaõhtuti tantsima linna geiklubisse ja muuseas vaadata ka sealset striptiisietendust. Majapeod olid enam-vähem sellised nagu filmidest nähtud: inimesi oli palju ning tihtipeale ei tundnud majajärgi külalisi, ent huvitava kombel ei tundunud ta sellest hoolivat. Peod toimusid enamasti keldrikorrusel, et peomüra ja muusika tänavale ei kostuks, sest sageli lõpetas peo just naabrite kutsutud politsei.

PRAKTILISEM ÕPE

Meid hoiatati juba Eestis, et USA õppesüsteem on siinsest erinev ja nõuab enam pingutamist kogu semestri jooksul. Rohkem kodutööd oli küll ja peaaegu igaks tunniks tuli midagi ette valmistada. Olid ka vaheeksamid ja testid, mis moodustasid osa aine lõpuhindest. Seega ei olnudki lõpuks

samid ainekse läbisaamiseks nii olulised. Eksamid olid tihtipeale päris lihtsad, kuna kasutati palju valikvastustega küsimusi.

Minu õppejõud olid väga toredad, üritades haarata õpilasi aktiivselt kaasa mõtlema ja töötama. Veidi vähem tehti tundides aga rühmatöid ja kaasüliõpilased olid vähem aktiivsed, kui ma oleksin Ameerika tudengitest oodanud. Füsioloogia ja anatoomia õpetajad kasutasid tunnis huvitavaid näitlikke materjale ning kõik tehti puust ja punaseks ette, mis oli omamoodi naljakas ja samas ka meelde jääv.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et Wesleyani ülikool oli võrreldes Tartu ülikooliga praktilisema suunitlusega. Ühes aines oli vaja peale peale kirjalike testide näidata õpitud reaalselt ka patsiendi peal. Spordifüsioloogia laboratoorsed tööd ning sellega kaasnevad pikad aruanded sai samuti ära tehtud. Tartu ülikoolis on see osa veidi lihtsam, ent võimalusi on ka vähem.

TUDENGIETENDUSED

Muljetavaldavad olid etendused, mida kõik õpilased said kaks korda kuus tasuta vaatama minna. Käisin neil kõigil ning nägin ka «Romeo ja Julia» lavastust ja isegi ühte muusikali. Semestri lõpus käisime kuulamas laulukoore ja orkestreid. Mina laulsin naiskooris ja me käisime päris palju esinemas nii koolis kui ka väljaspool.

Osalesin ka *step-hiphop* tiimis, kus õpetajateks olid kaks noort oma kooli noormeest, kellest üks õpetas afroameeriklaste

stepptantsu ja teine hiphoppi. Wesleyanis pidi toimuma korporatsioonide stepptantsuvõistlus, kus ka meie pidime esinema, kuid kuna osalejaid registreeris väga vähe, siis selle asemel esinesime ühel teisel üritusel ja üks kord ka korvpallivõistluste vaheajal.

Kool pakkus tasuta aeroobikatunde ja joogat kahel korral nädalas. Tegelikult oli Wesleyanis olemas ka bassein, kuid just sel õppeaastal see rahapuudusel suleti ja minu ujumistund toimus koolist paari kilomeetri kaugusel asuvas spordiklubis.

Loengute ülesehitus erines Tartu ülikooli loengute ülesehitusest. Minu loengud kestsid 45 minutit ja toimusid kaks või kolm korda nädalas. Võrreldes poolteist tundi järjest loengus istumisega tundus Ameerika süsteem mõistlik ja mõnus. Laboratoorsed tööd kestsid kaks tundi, kuid möödusid sellest hoolimata kiiresti ja huvitavalt.

Õppejõud olid väga vastutulelikud ja jagasid pakiliste probleemide puhuks isegi oma telefoninumbreid. Peale selle oli igal õppejõul mõnel päeval nädalas kindel vastuvõtuaeg. Mina kasutasin seda võimalust päris mitmel korral.

VÄHEM VABADUST

Kesklinnas käisime autoga ja tagasi ühikasse sai Wesleyani takso, mis oli selle kooli õpilastele tasuta. Ühistranspordisüsteem oli väga piiratud ning keegi seda eriti ei kasutanud. Õnneks oli ka ülikoolilinnakust jalutuskäigu kaugusel toidupoode, kunstigalerii, juuksurialong, apteek, mõned

kohvikud ja üksikud riidepoed. Seega oleks isegi autoga sõpradeta tegelikult hakkama saanud. Kohati tekkis küll tunne, nagu oleks linnakus kui kindluses kinni ja tahaks sagedamini välja saada. Võrreldes Tartus koolis käimisega oli vabadust vähem ja territoorium piiratum. Väljaspool kooli territooriumi eriti teisi jalakäijaid ei silmanud. Ka ülekäiguradadel oli keeruline tänavat ületada, kui just foor liiklust ei reguleerinud. Üldiselt olid aga inimesed, sh vähivõõrad, sõbralikud ja tervitasid ning tegid komplimente ka autoga mööda sõites.

Koduigatsus tekkis mul pärast kahte kuud ja kestis viimase nädalani, mil tekkis vastupidine reaktsioon, et tegelikult ei tahakski lahkuda. Igatsust aitas leevendada sealsete eestlastega suhtlemine ning ameeriklastest sõprade tugi. Sain hästi läbi ühe jaapanlannaga, kellele loodan suvel külla minna. Avastasin enda jaoks ka Skype'i võlud.

Viimane ühine õhtu uute sõpradega lõppes pisaratega, sest kohale jõudis tõsiasi, et enamikuga jääbki see viimaseks kokkusaamiseks ning alles jääb vaid neli kuud ühiseid mälestusi.

Ma soovitan kõigil noortel käia oma tudengiaastate jooksul välismaal õppimas. Minu jaoks oli see silmaringi avardav, arendav ning mitmel moel enda proovilepaneku aeg. See oli aeg, mil avastasin teisi kultuure ja seeläbi ka iseennast. Nebraska Wesleyani ülikooli soovitan minna neil, kes armastavad näitlemist ja sporti ning rahulduvad ka väikese ja hubase koolikeskkonna ja linnaga. ☺

SVEN MIKSER – KOMEEDINA POLIITIKASSE

LAIALDASED TEADMISED JA VÄLJAPAISTEV ARGUMENTEERIMISOSKUS VIISID SVEN MIKSERI (37) PAIDE KOOLIPINGIST MINISTRITOOI, RIIGIMEHE PÜHENDUNUD SUHTUMINE LUBAB OODATA AGA ENAMATKI.

Kristjan Pihl
ajakiri@ut.ee

«Sven Mikser võib rahul olla – temast räägitakse. Valimiskampaania teledebattidel osaledes pälvis ta oma kiire taibu, hea «ainetundmise» ja ladusa keelega ka kõige teravamate oponentide kiituse.»

Ehkki viimane lõik passiks hästi ka praeguse aja kontekstis mõne päevalehe poliitanalüüsi – oli ju Mikser ka viimaste valimiste eel säravaim esineja – pole see päriselt nii. Tegelikult pärineb see kiiduavaldus hoopis ajakirja Luup rohkem kui kümne aasta tagusest persooniloost*.

Veel paar aastat pärast selle artikli ilmumist keerlesid noorpoliitiku ümber jutud, et ta püüdis sadade libahääletustega

POLIITIKUTE HARIDUSLIKU JAOTUSE KÕRVAL ON HOOPIS VALULIKUM TEEMA PEALEKASVAVA POLIITILISE PÕLVKONNA ASJATUNDMATUS. SUUR HULK MINISTEERIUMIDE NÕUNIKEST JA PARTEIDE NOORTEKOGUDEST VÄLJA KASVANUD N-Ö ÜLDPOLIITIKUD JÄÄVAD SISULISEST DISKUSSIONIST TEADLIKULT KÕRVALE.

internetiportaali Mega küsitlustulemusi Edgar Savisaare kasuks kallutada. Ilmselt just erakordne pühendumus tööle viis noore keskerakondlase karjäärirepil aste-astmelt kõrgemale – koguni kaitseministriks – mistõttu peeti teda küllaltki tõenäoliseks erakonna juhi mantlipärijaks.

Ent Mikser tõestas, et kuulumine Keskerakonda oli pelgalt maailmavaateline, ning lahkus erakonnast, andes nii selge hinnangu partei viimase aja tegevusele. Täna ei saa tema puhul rääkida enam isegi niivõrd kuri kuulsa erakonnajuhi varjust välja hüpanud tulevikutähest, kuivõrd tõsiselt võetavast tegijast Eesti poliitikas. Kes teab, võib-olla isegi järgmisest peaministrist.

Kes tahes ka Mikseri vestluspartneriks pole, saab kindlasti aru, kuivõrd hingega mees poliitikale läheneb. Olgu teemaks mälestused ülikoolist või isiklik elu – ikka viib poliitik jutujärje oma ametile. Terviklik maailmapilt ja erakordsed teadmised lubaksid edukat karjääri paljudes teisteski valdkondades.

Küllap teab vaid mees ise, mis pärast temast sai poliitik, aga mitte õppejõud, tõlkija või miks mitte ka kirjanik, kuigi kõik märgid seda näitasid. Lõpetanud 1996. aastal Tartu ülikooli inglise filoloogia erialal, proovis ta mõnda aega ka osakonna assistentitööd.

Teadustöö oleks saanud oma loogilise järje, kui noormees

oleks võtnud vastu kutse tuderida teadustöö raames üks aasta Oxfordis, milleks talle määrati isegi stipendium. Kuid, kas pettumusest, et ei pääsenud kraadiõppesse Cambridge'i või ahvatleva pakkumise tõttu riigiasjades kaasa rääkida, ütles Mikser sellest võimalusest ära ning kandideeris erakonna nimekirjas kõrgel kohal riigikogusse.

KAMBAKESI ÜLIKOOLI

Esimese aastakäiguna taasiseisvunud Eestis 1992. aastal Paide 1. keskkooli kuldmedaliga lõpetanud Mikser ise ütleb, et ei ole kunagi oma karjääri detailideni ette planeerinud ega kahetse tehtud valikuid. Vastupidiselt muljele ülikaalutleva loomuga mehest, on Mikser teinud nii mõnegi tähtsa valiku ratsionaalse mõttetöö asemel sisetunde ajal. Nagu näiteks ülikooli astumine. Mikser mäletab, et erialavalik polnud talle selge kuni viimase minutini, mil tuli otsus langetada.

Kamp väikelinna noormehi läks sisseastumispäeval Tartu linna seiklema, uuris eri teaduskondi ja päeva lõpuks tegi igaüks oma valiku. Kuigi keskkooliõpetaja soovitas maakondlikel aineolümpiaadidel võidutsenud Mikserile matemaatikat, huvitus noormees pigem keeltest.

«Ega ma ei teinud erialavalikut ainult praktilisel kaalutlusel – põhimõttel, et inglise keelt on tarvilik osata, sest siis saab reisida

või välismaale tööle. Juba keel iseenesest pakub mulle intellektuaalses mõttes pinget,» selgitab ta, nentides samas, et välispoliitilises suhtluses tuleb tugev keeleoskus kahtlemata kasuks.

Ühtlasi mõlkus lapseas Ameerika Ühendriikide presidendivalimistest vaimustusse sattunud ja neid vennaga järele matkinud Mikseri peas ka idee politoloogias. «Kuskil kukla taga oli poliitika variant kindlasti alati olemas.»

Samas eelarvamus, nagu koolitaks ülikool riigiteadlaste näol elukutselisi parlamendisaadikuid, on tema arvates iganenud ja väär. Poliitikateooria tundmisest enam tuleb saadikutele kasuks oskus orienteeruda seadusandluses, mistõttu sobiksid Toompeale pigem juristid.

POLIITIKUTE HARIDUS

Mikseri sõnul ilmestab tegevpoliitika ja politoloogia vahetõlke filoloogide ütlus: «Kes ei mõista kirjutada, see tõlkigu.»

«Riigiteaduste diplomiga lõpetajad olgu pigem kõrvaltvaatajad-analüütikud, kes poliitika konteksti määravad, või ka strateegid-kampaaniameistrid,» avaldab juba üle kümne aastase staažiga parlamentaar arvamust.

Poliitikute haridusliku jaotuse kõrval on hoopis valulikum teema pealekasvava poliitilise põlvkonna asjatundmatust, toob ta välja. Suur hulk ministriumide nõunikest ja parteide noortekogudest välja kasvanud n-ö üldpoliitikuid jääb sisulisest diskussioonist teadlikult kõrvale.

«Need on poliitikud, kes ei

valda eksperdi tasemel ühtegi valdkonda ega kuulu seetõttu ühegi ajakirjaniku allikate nimekirja – nad ei osale meedias!» tunneb põhiliselt välis- ja julgeolekupoliitika suunitlusega poliitik muret. «Võimalik, et see on mingil moel neile ka peale surutud.»

SUUR LUGEMISHUVI

Mikser ei mõista, miks pannakse noori poliitikahuvilisi uskuma, et nende asi on tegeleda ainult noorsoopoliitikaga ja üksikute haridusküsimustega. «Ja kõik!» laiutab ta käsi. «Olen veendunud, et noortel on ambitsiooni palju enamaks ning seda tuleks neile võimaldada.»

Seda, et noortel on maailmasjadest isiklik konstruktiivne arusaam, mäletab Mikser selgesti kas või oma ülikoolipäevilt, kui sai kursusekaaslastega öötundideni huvipakkuvatel teemadel arutledud.

Kuna Mikser elas vennaga Narva mnt 27 ühiselamus, kus teisi filolooge naljalt ei leidunud, siis erilist ühikaidüllit ta enda sõnul ei kogenud. «Sestap olid põhiliseks kogunemiskohas, nagu ilmselt praegugi, kesklinna õlletoad.»

Seevastu pole Mikser eriline mõllumees enda sõnul kunagi olnud ning ehkki järjepidevat konspekterijat ei saanud temast ülikooli lõpuni, püüdis ta akadeemilistest teadmistest haarata nii palju kui vähegi võimalik. Sealtsaadik saadab teda ka suur huvi lugemise vastu.

«Olen inimene, kes peab raamatutest lugu ja usub, et sealt saadavad teadmised aitavad luua maailmast tervikpildi. Mulle

tundub, et see pole isegi Eesti poliitikute seas kuigi tavapärane – reeglina loetakse ainult memosid, e-kirju ja artikleid.»

Kui nendel valimistel erakonna kõigi aegade tipptulemuseni tüürinud Mikseri põhilised tööviljad saabusid 6. märtsi hilisõhtul hääletustulemuste näol, siis märke tema jõudmisest Eesti poliitika tippliigasse võisid tähelepanelikumad televaatajad märgata juba varem.

Novembri lõpus lisandus päevapoliitilise pilasaate «Pehmed ja karvased» nukuarsenali ka Sven Mikseri nägu. Kõrvuti Edgar Savisaare, Mart Laari, Siim Kallase, Juhan Partsi ja Andrus Ansipiga...

Kas ka Mikseril on auahnust kunagi peaministri toolile tõusta? «Kui selline võimalus realselt tekib, mõtlen enne muidugi hoolega läbi oma tugevused ja nõrkused, ja kui siis olen veendumusel, et just mina olen selleks kõige õigem inimene, olen valmis seda vankrit igal juhul vedama.» ☺

*Mai Võormann, «Mikser tahab olla Mikser». Luup 1999, nr 13.

SVEN MIKSER

- Sündinud 8. novembril 1973 Tartus
- Sotsiaaldemokraatliku erakonna esimees
- Kuulub XII riigikogu koosseisu
- Töötab NATO parlamentaarse assamblee täitevkomitee eriraportöörina
- Vabaabielus tõlk Mari Vausiga, peres kasvab 4-aastane tütar Reena

Professor Taavet Rootsmäe (1885–1959, tähetorni direktor 1919–1948) loengud paistsid silma viimistletuse ja kristalse selguse poolest. Hästi illustreeritud loengutele lisandusid sisukad praktilised tööd ja vaatlused tähetornis.

Foto. TÜ raamatukogu

Minu lugu: tähetornist tähemuuseumini

«MIS SEST, ET ÜLE 200 AASTA VANA – AINA NOORENEN NII SEEST KUI KA VÄLJAST,» MÖTISKLEB VÄÄRIKAS TÄHETORN TOOMEMÄEL. JA MILLEST VEEL?

Kui Wilhelm Struve poleks 1808. aastal põgenenud Hamburgist Napoleoni armeesse värbamise eest Tartusse eradotsendist venna juurde, kes oleks siis siin või kas üldse siin mõõtnud esimesena maailmas tähe kaugust Maast ja toonud Tartu astronoomiakardi- le? Ilmselt mõjutas andeka Struve

paarikümneaastane innukas tegevus Tartus teisigi mehi, et avastusteni jõuda.

Peale selle, et mul on väärikas koht täheteaduse ajaloos, on ka mu asupaik kuulus. Muinaseest- lased ehitasid Emajõe ürgoru 30 m kõrgusele neemikule Eesti ühe suurima linnuse, sest siin, Vete Ema kõige kitsamas kohas ristus põhja-lõuna maatee veeteega.

Soodsat paika ihaldasid võõ- radki ja mitu korda põletati linnus maha. Ka selle asemele ehitatud piiskopiloss on hävinud. Nii on enne mind siin olnud lossikirik, Karl IX bastion, võib-olla koguni vangla. Neist aegadest upitab end mu renoveeritud keldri põrandas näitama üks lossimüüri kivi. Piis- kopilossi ennast meenutab vaid Lossi tänava nimi. Aga ei linnus ega loss saanud üheks Tartu süm- boliks, vaid hoopis mina. Koos selle maa põlisrahva lipuga, ehkki nemad polnud mu loojad.

SÜNNIAEG

Kuigi juba 17. sajandi rootsiaeg- ses ülikoolis tegeldi astronoo- miaga, jõuti minu ehitamiseni alles pärast seda, kui 1802 ülikool taasavati. Varem uuriti taeva- laotust praeguse Poe ja Rüütli tänava nurgamaja pööningukor- rusel kuni aastani 1807. Kui uus tellitud instrument enam sisse ei mahtunud, siis Õpetajate tänavas.

Ülikoolile kerkisid üksteise järel kliinik, anatoomikum, pea- hoone ja toomkiriku varemeisse raamatukogu. Arhitekt Johann Wilhelm Krause nägi minulegi ette koha toomkirikus. See pol- nud astronoomidele meelt möö- da ja tänu asjatundjaille sai minust

Gotha (Seebergi) observatoo- riumi eeskujul uute põhimõtete järgi (ida-lääne-suunaline, keskel pööratava torniga kuppel ja vaat- luspiludega tiibhooned) moodsa tähetorn.

Mind tuleb ehitada alati võimalikult täpselt ilmakaarte suunas. Mu esikülg on põhja, ta- gumine lõuna poole (muide, ast- ronoomiline keskpäev on Tartus sel hetkel, mil päike on jõudnud täpselt lipuvarda kohale).

Parimaks asupaigaks peeti Toomemäe kõrgeimat kohta, kus lammutati vundamendi rajami- seks piiskopilossi müürijupid. Krause on kirjutanud, et läänetiib ja keskpäev sattusid endise torni raudkõvale müürimassile, kus võlvide sügavus ja laius viitasid vanglale.

1810. aasta lõpuks seisis Toomemäel omapärane sfäärilise kupliga väike klassitsistlik lumi- valge hoone. Kahjuks ei leidunud aga äkki vaatluspilude avajat ja te- leskoobi tähistaeva poole suuna- jat. Polnud uue observatooriumi elluäratajat – kes astronoomidest oli Tartust lahkunud, kes surnud, kes polnud veel saabunud. Üha sagedamini mõtles uuele obser- vatooriumile aga filoloogiatudeng Wilhelm Struve.

STRUVE AEG

Struve õppis filosoofiat, filo- loogiat ja astronoomiat, teda huvitas ka geodeesia. 1813 sai ta korraga magistri- ja doktorikraadi dissertatsiooni eest, mis määras minu geograafilised koordinaadid ja asus siia tööle astronoom-vaat- lejana. 1820 sai temast professor ja tähetorni direktor.

«Kui ma ametisse asusin, oli tähetorni ehitus alles jõudnud lõpule ja selle varustus puudulik,» kirjutas Struve. Ta muretsetes mulle täpsemateks vaatlusteks 1824. aastal maailma suurima, 24-sentimeetrilise objektiiviga Fraunhoferi läätsipikksilma ehk refraktori. Sellega mõõtis ta esimese astronoomina Lüüra tähtkuju kõige heledama kinnistähe Vega, mida kutsutakse ka Tartu täheks, kauguse Maast. Minu liikumatu kuppeltorn oli mõeldud väikestele vaatlusinstrumentidele ning selle refraktori paremaks kasutamiseks ehitati kuppel pööratavaks.

Pärast esmaklassilise meridiaanringi jt instrumentide saabumist sai minust kõige paremini varustatud observatoorium maailmas. Mis oli Struvel viga niiviisi planeete, nende kaaslasi, kaksik- ja mitmiktähti mõõta ning positsioone määrata. 1837 avaldas ta 2714 kaksik- ja mitmiktähe komponentide nurkkauguste ja positsiooninurkade täppismõõtmised.

Struvel oli tähtis panus ka Liivimaa uue täpse kaardi astronoomilis-trigonomeetrilistel mõõdistustöödel ja Tartu meridiaankaare mõõtmisel. Tema projekti järgi tellis Venemaa valitsus suure kaardimõõtmise Nordkapist Doonau suudmeni. See maailma esimene pika meridiaanilõigu määramine aitas selgitada Maa täpseid mõõtmeid ja kuju.

Mu Struve-aegse kuulsuse jäljed ulatuvad 21. sajandissegi – 2005 kanti Struve geodeetiline kaar UNESCO maailmapärandi nimistusse. Võin uhke olla, et

Taavet Rootsmäe õpilane, hilisem akadeemik Aksel Kipper (1907–1984, tähetorni direktor 1950–1964) meteore vaatlemas. Foto: TÜ ajaloomuuseum

34st säilinud punktist asub üks tähetornis.

Struve käe all kasvas üles terve plejaad säravaid astronooe ja geodeete, kes jätkasid tegevust Venemaal, Saksamaal jm. Ta ise ning mitmed tema õpilased ja kolleegid suundusid 1839 uude,

Pulkovo observatooriumi. Ka Struve perekonnast sirgus mitu astronoomide põlvkonda.

SAKSA JA VENE AEG

Struve õitseaja järel juhtisid mind eakamad Saksa professorid ja mu parima observatooriumi kuulsus

tsaaririigis tähtsamaks peetava Pulkovo kõrval kahanes veidi. Vaatlusi küll toimus, edukamalt tehti rahvusvahelise projekti osana tsoonivaatlusi. Uue suunana tekkis helkivate ööpilvede vaatlemine.

Väljapaistvamalt tegutses Johann Heinrich Mädler, kes kasutas edasi nii Fraunhoferi refraktorit kui ka mikromeetrit, mille Struve oli saanud Fraunhoferilt kingituseks, ja jätkas kaksiktähtede positsioonimõõtmisi. Teda peetakse stellaardünaamika rajajaks.

Jätkus ka pidev astronoomide ettevalmistamine kodu- ja välismaa observatooriumidele.

19. sajandi lõpus venekeelseks muudetud ülikooli tähetorni juhid toodi Venemaalt. Harkovis uue observatooriumi asutanud Georg Lewitzky tõi Tartusse uued teadussuunad: Päikese vaatluse ja seismoloogia.

Anton Hansen Tammsaare on muide tähetorni direktori Konstantin Pokrovski põhjal, kes on uurinud peamiselt komeete ja meteore ning kes õpetas ka Treffneri gümnaasiumis haaravalt astronoomiat, verminud «Tõe ja õiguse» kosmograafiaprofessori kuju. Ülikoolis ei mahtunud tema kuulajad auditooriumi ära ja loenguid peeti aulas.

Enne I maailmasõda sain päris rikkaks – siia toodi 8-tolline Zeisleri refraktor koos Petzvali lühifookusluse kaameraga jm. Hoogsale uurimistöele tõmbas kriipsu sõda – Permi ja Voroneži evakueeriti instrumentarium ja raamatuid.

1918 loodud eesti ülikoolis sain esimest korda eestlasest

direktori Taavet Rootsmäe juhtimise alla. Nüüd jätkasin teaduse teenimist matemaatika-loodusteaduskonna koosseisus.

EESTI AEG

Vähehaaval sain tagasi suurema osa Venemaale evakueeritud varast ja ka sisustus täienes, kuid vaatlusbaas jäi veel puudulikuks. Sellele vaatamata taastus Eesti Vabariigis mu Struve öitsengupeerioidi järel tuhmunud nimi. Koos astronoom-observaatori Ernst Öpikuga sai Rootsmäest Eesti astronoomide koolkonna rajaja.

Professor Rootsmäe uurimisvaldkonda kuulusid stellaarastronoomia, teoreetiline astronoomia jm. Ta esitas tähtede vanuse määramise statistilised kriteeriumid liikumise põhjal ja rakendas tulemusi tähesüsteemi evolutsiooni kirjeldamisel. Rootsmäe kirjutas ka palju õpikuid ja arendas terminoloogiat. «Oleksin tahtnud palju rohkem lauale panna,» olevat ta öelnud oma 70. sünnipäeval.

Ta olnud väga enesekriitiline ja põhjalik ega jõudnud palju uurimismaterjali avaldada.

20. sajandi tuntuimaks Eesti astronoomiks maailmas sai andekas ja energiline Ernst Öpik, kes jätkas pärast 1944. aasta põgenemist oma uurimistöid meteoriidide vaatlemisest kosmoloogiani Saksamaal ja Põhja-Iirimaal. Tema teedrajavad tööd lähtusid sageli suurepärasest teaduslikust vaistust, kuid jõudsid avastuseni, toetudes järjekindlale loogikale ja selgetele arvutustele.

Juba 1918 määras ta Andromeeda udukogu kauguse ja

töestas galaktikate paiknemise väljaspool Linnuteed. Tartu aastail andis Öpik olulise panuse tähe elutsükli teooria väljatöötamisse.

1924 hakkas ilmuma lausa minu kalender, tänaseni väljaantav astronoomiat populariseeriv Tartu Tähetorni kalender.

Eesti tähetorniks saades sain 1921 ka auväärse ülesande anda riigile teada täpset aega. Siin kontrolliti täpse kella (Löbner) käiku raadio teel saadud aja-signaalide põhjal ja kell 13.00 anti õige aeg edasi kõikidesse asutustesse.

Teine tähtis riiklik ülesanne oli määrata Balti merd ümbritseva triangulatsiooniahela punktide geograafilised koordinaadid Eestis ja mõõta lähtepunktide (Tallinn ja Pulkovo) geograafiliste pikkuste vahe.

Vene ja Saksa okupatsiooniaeg tõi põhiliselt struktuuri muudatusi. 1940 loodi ülikoolis astronoomiakateeder, mis Saksa ajal kaotati ja sõja järel taastati. Kateedrijuhatajate alluvuses olin ka mina.

Vaatamata keerulistele aegadele jätkus tavapärase töörežiim. Sain ka sõjahaavu: auklikuks lasti peatorni kuppel, vigastada said maja seinad ja katus. Töötajad püüdsid igati mu tulekahju ära hoida. Teisel Vene okupatsioonialajal tuli Eesti teadlastel palju vaeva näha, et üles otsida ja parandada mu kadunud aparaadid ning muretseda uusi.

Aga parim, mis sai toimuda, oli Eesti vabariigi aegse teadustöö edasiarenemine ning uue astronoomide põlvkonna kasvamine,

hoolimata sellest, et algas mu allutamine kord siia, kord sinna. 1948 leidsin end vastloodud ENSV TA füüsika, matemaatika ja mehaanika instituudi koosseisust. Siit kasvas välja füüsika ja astronoomia instituut ja hilisem Tartu (Tõravere) observatoorium.

Tartu astronoomid jagunesid nüüd ülikooli ja akadeemia töötajaks, kuid tööruumid jäid neil endiselt minu seinte vahele. Ka põhitemaatika jäi endiseks: galaktika ja selle allsüsteemide stellaarstatistilised uurimised, galaktika evolutsioon, päikesesüsteemi väikekehad jm. Peatselt hakati vaatlusteks rakendama Petzvali astrograafi. Nii on minul oma panus akadeemikute Aksel Kipper, Harald Kerese, Vladimir Riivese, Jaan Einasto ja paljude teiste Eesti astronoomide sirgumisel. Näiteks üks direktoreid Harald Keres oli Eesti relativistliku gravitatsiooni teooria koolkonna rajajaid. Jaan Einastost sai kosmoloog, kellel on

teedrajav panus tumeaine ja kosmilise kärgstruktuuri avastamisel. Loetelu võiks jätkata.

Kui astronoomid kolisid Tõravere, jätkas Hugo Raudsaar siin ainsana asteroidide ja komeetide vaatlusi. 1985 tegi ta viimase teadusvaatluse, määrates Halley komeedi positsiooni.

MUUSEUMIAEG

Vaikselt ajajärgul 1971 sai minust muuseum. Paar aastat varem avati mu ees Struve monument. Minu kuulsaks tegija 100. surma-aastapäeva puhul jäädvustati tema nimi 1964. aastal Tähe tänava lõigule Vallikraavi ja Riia tänava vahel.

1975 kolisid ära ka siin töötanud füüsikud. Arvan, et mu kroonikas on väga oluline see, kui 1996 otsustati mind ülikoolile tagasi anda. Loodan väga, et nüüd värskelt renoveerituna saan rahvusülikooli tiiva all kõigile huvilistele jagada seda, mida mitmest rahvusest teadlased on

minu abil kaheksa aasta jooksul astronoomia, seismoloogia, geodeesia ja teiste teadusharude arengusse andnud. Sest siin saab vaadata maailma haruldasi vaatlusriistu, siia tekib planetaarium, siin saavad huvilised vaadelda taevaruumi.

Ega ma pole siiani ajast väga maha jäänud, sest mind kasutati mitmeks innovaatiliseks ettevõtmiseks, nagu näiteks Tartu esimene internetiühendus, Eesti haridusametuse andmesidevõrgustik EENet, siin asusid teaduskeskus AHHA ja Eesti biokeskus. 1987–2003 jälgiti keldris ka siinset seismilist aktiivsust.

Võib-olla kõige olulisemaks pean aga seda, et 24. veebruaril 1989 kogunesid mu ümber õnnelikud põlisrahva esindajad, sest siis heisati minu tippu esimest korda sini-must-valge lipp ja sellel lasen ma iga päev uhkelt lehvida. ☺

Kasutatud kirjandus vt: www.ajakiri.ut.ee.

esinemine oli hoopis «professorlikum». «Kui läksime esimest korda tema juurde praktikumi, siis võttis ta meid vastu sõnadega: «Nendest asjadest räägib teile homsel loengul professor, pärast seda tulete minu juurde ja siis vaatame, kuidas see kõik tegelikult välja näeb!»»

Ülo Lepiku raamatu «Tartu Ülikool minu elus» põhjal

Õige aeg stopperiga tähetornist

Emeriitprofessor Ülo Lepikul tuli sõja-aastail Liivi tänava arhiivihoones asunud ülikooli meteoroloogiaobservatooriumi vaatlejana aeg-ajalt kellade kohalikku õiget aega kontrollida. Selleks tuli tähetornist stopperiga õige aeg võtta. Kolleegid hoiatasid uustulnukat, et ega seal suvel kedagi peale jutuka preparaatori Rudolf Pallavi ole, argu ta lobisema jäägu.

Tähetornis olnud vanem mees

öelnud, et kõik on turbarabas kohustuslikul tööil ning et ta käib aeg-ajalt tähetornis kellasad üles keeramas. «Võtsin õige aja, ajasin veidi juttu laadis «Kuidas siis elu ka läheb?» Lõpuks ütlesin, et mul pole aega pikalt lobiseda...» Sügisel tuli sama mees auditooriumi ja hakkas astronoomialoengut pidama. «Minu suvine tuttav oli professor Taavet Rootsmäe ise!»

Professor Rootsmäe oli tuntud tagasihoidlikkuse poolest, Pallavi

40AASTASEKS SAAV KAMMERKOOR, KES ANNAB 7. MAIL JUUBELIKONTSERDI, KESKENDUB SÜNNIPÄEVA-AASTAL EELKÕIGE VIIMASELE KÜMNELE AASTALE TRIIN KOCHI KÄE ALL.

Merilyn Merisalu
merilyn.merisalu@ut.ee

Märtsis 1971 asutatud kammerkooris on aastate jooksul laulnud umbes pooltuhat lauljat ja tegutsemise jooksul on antud üle pooltuhande kontserdi.

Kammerkoori olulisust Eesti muusikamaastikul näitavad mitmed festivalide preemiad. Ka Eesti kooriühing on nimetanud kammerkoori aasta kooriks ning Triin Kochi aasta dirigendiks.

«Need viimased kümme aastat on olnud korralik ülesmägeminek kõige paremas mõttes,» rääkis Koch. Suurte saavutuste nimel on tehtud nõudliku dirigendi käe all palju tööd ning tulemustega võivad rahul olla nii dirigent

ja koorilauljad kui ka ülikool ja Tartu linn – kammerkoor on olnud mitmeid aastaid järjest Tartu esinduskollektiiv.

40 tegutsemisaasta jooksul viieteistkümnes välisriigis peetud kontserdid on toonud koorile ka rahvusvahelise tunnustuse. Nii näiteks võideti 2005. aasta sügisel Norras rahvusvahelisel Griegi nimelisel koorikonkursil vaimuliku muusika kategoorias esikoht.

Siiski on koori traditsioonides suur osa just kodumaal ja kodulinna. Joulukontserte annab koor väikestes Lõuna-Eesti kirikutes ja iga hooaeg lõpetatakse dirigendi Võrumaa suvekodus Pöksis.

Koorilaagreid tehakse lisaks Otepäele ohtralt ka Tartus ning pärast iga kontserti väljaspool Tartut lauldakse linna tagasi

jõudes alati kellaajast olenemata üheskoos ülikooli peahoone ees «Gaudeamus». Peahoone auditooriumist 128, kus igal nädalal toimuvad kooriproovid, on saanud suisa lauljate teine kodu.

Möödunud aasta sügisest on kammerkoori koosseis palju muutunud. Palju endisi lauljaid lahkus ja juurde võeti 15 uut noort. Triin Kochi sõnul on suur koosseisuvahetus igale koorile raske, aga ta näeb noortes palju potentsiaali, elurõõmu ja lootust.

Koori president Gerda Neito kutsus kammerkoori sünnipäevast osa saama juba aprillis, mil TÜ raamatukogus saab näha mitmekülgset näitust «TÜKK aega». «Seal saab näha nii fotosid ja arhiivmaterjale kui ka mitmeid kooriga seotud esemeid,» lubas Neito. ☺

OMA ÕPETAJAD PEAME ISE KOOLITAMA

Foto: Andres Tennus

Katri Raik

TÜ Narva kolledži direktor

Just seetõttu on õpetajate ettevalmistamine kindlasti rahvusülikooli kohustus ja au. Eelmises UT-s küsiti, kas õpetajakoolitus on ülikooli vaeslaps. Tahaks vastu vaielda, aga argumente tundub nappivat. Oleme ausad: õpetajakoolitus ei ole meile alati esmatähtis, seetõttu napib meil ka koostööd ja usaldust, usaldust ja koostööd.

Sel kevadel on siiski lootust, teist korda on koostamisel Tartu ülikooli õpetajahariduse strateegia. Eelmine sarnane dokument jäi aastal 2007 vastu võtmata, sest kõik lootused olid loodaval Pedagogicumil. Täna oleme sedasama Pedagogicumil ümber korraldamas. Vahest on aga neist ümberkorraldustest veelgi tähtsam kokkulepe ülikoolis sees, mitte pelgalt paber, kuidas me oma õpetajakoolitust parimal viisil korraldame. See kokkulepe peab sündima ülikooli kõrgeimas otsustuskogus – nõukogus.

Järgnev kümnest punktist koosnev mõttekäik tugineb uuringutele heast õpetajakoolitusest (nt

Korthagen, Loughran, Russell 2006; Macado 2008) ja töökogemusele Tartu ülikoolis, eelkõige Narvas. Narva kolledžis valmistatakse ette Eesti mitmekeelse kooli õpetajaid. Muide, just seda 20% meie üldharidusest ja 25% kutseharidusest, kuhu need inimesed tööle lähevad, peaksime oma õpetajahariduse strateegias samuti silmas pidama.

Eesti praegusaegne venekeelne kool vajab uusi õpetajaid. Kujukas on fakt, et pooled venekeelse kooli õpetajatest ei ole oma erialast kõrgharidust saanud nüüdses Eestis vabariigis.

Vaieldamatult peab õpetajakoolitus olema teaduspõhine. Eksivad need, kes ütlevad, et õpetajate ettevalmistus on rakenduskõrgharidus. Küll on aga oluline, et omavahel seostataks teoreetilised teadmised ja praktilised oskused. On täiesti selge, et õpetajakoolituse õppejõul peab olema koolitöö kogemus. Teisisõnu peab õppejõud ise kogema, kuidas võita 20 teismelise tähelepanu tervenisti 45 minutiks. Teiseks on tähtis kaasata õpetajakoolitusse tegevõpetajad, kindlasti didaktikaõppejõududena, samuti seminaride pidamisel. Õpetajakoolitus ei tohi olla eluvõõras.

Kolmandaks peab õpetajakoolituse õppekava olema paindlik ja ettevalmistus tuleb saada vähemalt kahe õppeaine õpetajana. Seda väga lihtsal põhjusel: praegusaja Eesti koolis saab ühe aine õpetajana tööd vaid emakeele, matemaatika ja inglise keele õpetaja. Ei ole mõistlik, et noor õpetaja saab põhitöökohas oma erialale vastava koormuse kõigest 0,6 või 0,7 ametikoha ulatuses. Õpetajakoolituse üliõpilaste hulgas on palju õpetajate lapsi või neid, kel endal väga hea koolikogemus. Nende üliõpilaste ootustele vastab kindlasti bakalaureusetasemel õpetajakoolituse alustamise võimalus. Selle loomine on meie hea tahte taga.

Neljandaks peab õpetajakoolituse üliõpilase elu olema seotud kooliga võimalikult varakult, ulatuslikult ja läbimõeldud viisil. Õpetajaks kujunetakse ja õpitakse, mitte vastupidi. Miski ei takista ju tegeli-

kult õpetada käsitöö didaktikat algklasside õpetajale kooli korralikus käsitööklassis või loodusteaduste õpetamise metoodikat kooli vastavas klassiruumis.

Peale selle peab õpetajakoolitus ka üliõpilase jaoks olema elulähedane, näiteks on mõistlik pakkuda üliõpilastele laagrikasvatava koolitust, mis annab suvel erialase töö võimaluse või lastehoiu koolitust koolieelse lasteasutuse õpetajale, mis võimaldab endale õpingute ajal või hiljemgi leiba teenida.

Palju räägitakse pedagoogilisest praktikast ja selle hajutamisest. Siinkohal tuleb meelde tuletada, et pedagoogiline praktika on ülikooli õpetajakoolituse visiitkaart. Just üliõpilaste teadmiste ja oskuste ja praktika korralduse järgi langetab koolijuht oma otsuse Tartu ülikooli õpetajakoolituse kohta. Kahjuks räägivad kooliinimesed praegu meie ülikooli pedagoogilise praktika korraldusest anekdotilike lugusid, loodame, et need on üksikuhtumid.

Hea pedagoogilise praktika korraldamine ei ole keeruline, see nõuab läbimõtlemit ja vastustuse võtmist, heade partnerkoolide leidmist ja eesmärgipärase suhtlemise korraldamist üliõpilase, juhendaja-õpetaja ning ainedidaktiku vahel. Eesmärk, ülesanded, ootused ja suhtlusskeem peab olema paigas. Ning koolipoolsele juhendajale tuleb tänu avaldada, see on lihtne, aga õpetaja ootab meie tähelepanu.

Kuuendaks tundub ehk kohatu meelde tuletada, et õppekava arendamine on pidev töö ja siin tuleb ka üliõpilased ära kuulata ning nende öeldu ka arvesse võtta. Üliõpilane omakorda vajab mentorlust, nõustamist. Kui me vaatame oma õpetajakoolituse üliõpilaste kasinat arvu, pean silmas aineõpetajaid, siis siin on kindlasti üks kasutamata võimalus. Hollandi õpetajakoolituses, mis võiks olla meile paljuski eeskujuks, on tavapärane, et õpingutesse on lülitatud õpetajapädevuse edendamisele mõeldud individuaalne nõustamine, seda õpingute algusest peale. Esimesed sarnased kogemused Narvas on andnud väga hea tagasiside. Samavõrra oluline on arvestada rahvusvaheliste ja meie eneste mitte väga arvukate uuringute tulemusi. Näiteks kinnitab viimane PISA uuring selgelt, et meie õpetajakoolituses peab olema suurem rõhk lugemis- ja õpioskuste kujundamisel.

Ka õpetajakoolitus muutub aina rahvusvahelisemaks. Ent kindlasti on oluline ringi vaadata Eestis ja selle haridussüsteemis. Kutsehariduses napib üldai-

nete õpetajaid. Aga kas õpetajakoolituse üliõpilased teavad meie kutseharidusest, on nad käinud mõnes kutsekoolis? Vajame venekeelses kooli eestlastest õpetajaid, praegune 10% on ilmselgelt vähe. Aga kas me tegeleme sellega, et õpetajakoolituse üliõpilane käiks keelekümblustunnis ja tõstaks oma jala venekeelses kooli? Hollandis on kirjutamata reegel, et iga õpetajakoolituse üliõpilane õpib ühe semestri väljaspool oma kodumaad, mitmekultuurilisust ja -keelset on keeruline alahinnata. Rahvusvahelistumine on aga mitmesuunaline: praegu ei ole Eestis ühtegi ingliskeelse õpetajakoolituse semestriprogrammi.

Kaheksandaks, iga hariduse, ka kõrghariduse, eelkõige õpetajakoolituse puhul on oluline, millises keskkonnas see toimub. Ideaalne õpikeskkond võiks olla ajalooline koolimaja, nagu seda on õpetajate seminari maja Tartus. Me vajame didaktikaklasse ja üliõpilaste rühmatöö ruume. Ei ole mõistlik, et üliõpilane näeb ja katsetab interaktiivset puutetahvli esmakordselt koolipraktikal.

Õpetajaharidus kestab läbi elu. Alla 30-aastaseid õpetajaid on Eesti koolis veidi alla 20%. Ülikoolil tuleb tegeleda ka ülejäänutega. Meie täienduskoolitus peab olema vajalik ja huvipakkuv, kokku pandud vastutustundega, lähtuma ka sellest, mida paljuräägitud PISA või TALIS meie õpetaja puudustena välja toovad. Enam tuleb tähelepanu pöörata õpetajate psühholoogilisele ja ainealasele nõustamisele. Sarnane tegevus on Ida-Virumaal järele proovitud, see on osutunud oodatust tunduvalt populaarsemaks.

Ja viimaseks. Eesti on väike riik ja Eesti inimene hindab, kui tema ülikool talle tähelepanu pöörab. Vaadake kas või seniorite ülikooli edu Pärnus ja Tartus või lasteülikooli edu Narvas. Miks ei võiks ülikooli professorid ulatada abikäe lastevanematele ja luua lastevanemate akadeemia. Aastaid oleme rääkinud kasvatusteaduste koolist, et leida võimalikult varakult üles need noored, kes on huvitatud kasvatusteadustest ja õpetajakoolitusest. Narvas täidab teist aastat osaliselt seda rolli keskkoolinoortele mõeldud õpetajate klubi, kuhu mõnevõrra ootamatult tulid ka õpetajakoolituse üliõpilased ise.

Muide, riigil on olemas õpetajahariduse strateegia, seda juba kolm aastat ja ka Tallinna ülikoolil on vastav dokument. Tartu ülikoolil on viimane aeg rahvusülikooli õpetajakoolituse prioriteedid paika panna. (U)

ARNE MERILAI – 50

Foto: Kalle Paalits

Otskui juubeli eelkingiks sai Arne Merilai endale sellest semestrist alates eesti kirjanduse professori ameti. Tegelikult on aga selge, et see on asjade loomulik käik: professor tähendab senise töö jätkamist. See toob aga ka senisest suuremaid kohustusi, niisiis midagi, mis kinkidega tavaliselt kaasas ei käi.

Arne Merilai peab oma 50. sünnipäeva 27. aprillil, üle poole elatud aastatest on ta olnud seotud Tartu ülikooliga, alguses üliõpilasena, hiljem eesti kirjanduse ja kirjandusteooria õppejõuna. Need aastad on olnud sisustatud väga rikkalikult, Arne Merilai aukartustäratavast publikatsioonide loendist kerkivad esile uurimused eesti ballaadist ning mitmed poetikaalased tööd, aga samuti algupärane pragmapoeetika käsitlus, mis ühendab poeetikat keeletegevusõpetuse põhiprintsiipide ja -mõistetega.

Eestis on häid eesti kirjandusloo tundjaid ja on ka kirjandusteoreetikuid, kuid üsna vähe neid, kelle puhul need poolused nii silmapaistval tasemel kokku saavad. Kellega siis veel rääkida nii kõneaktide teooriast, psühoanalüüsist, Jakob Tamme luuletustest kui ka eesti kooliõpe-

tuse probleemidest? Üks valdab üht teemat, teine teist, aga kõik need on kahtlemata Arne Merilai teemad.

Vähe sellest, tal on teemasid ja rolle veelgi. Ühtede jaoks on Arne Merilai hoopis kirjanik, kes on kirjutanud vigurlikke ja tähendustest pungil luuletusi, draamatekste ja romaani «Türrann Oidipus».

Teiste jaoks on Merilai hoopis teatrikriitik, kolmandate jaoks kirjanduselu organiseerija, neljandate jaoks Liinakuru peremees, kelle õuel toimuvad igal aastal üliõpilaste kevadkoolid. Igal juhul on aga tegemist mehega, kes on inspireeriv vestluskaaslane, ikka loomingulistest ideedest kannustatud, ikka midagi tegemas. Jätkugu tal kõigeiks selleks jõudu!

Kolleegid kultuuriteaduste ja kunstide instituudist

neetika dotsent ja vanemteadur – 11. aprill

Tiit Haviko, ortopeedia vanemteadur ja arstiteaduskonna emeriitprofessor – 19. aprill

Ludmilla Solo, pedagoogilise praktika spetsialist – 20. aprill

65 Indrek Sepp, valvur – 8. aprill

60 Marju Selg, sotsiaaltöö assistent – 21. aprill

55 Irina Bichele, biofüüsika ja taimefüsioloogia teadur – 8. aprill

Veera Iljina, administraator – 27. aprill

45 Merle Loring, kalanduse

assistent – 26. aprill

40 Lauris Kaplinski, bioinformaatika õppetooli projektijuht – 8. aprill

Kaupo Teesalu, immunoloogia teadur – 16. aprill

Maiu Reinhold, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudi õppekorralduse spetsialist – 21. aprill

Toomas Plank, TÜ füüsika instituudi teadusdirektor – 27. aprill

Vallo Volke, füsioloogia vanemteadur – 30. aprill

35 Margus Pedaste, Pedagogicum direktor – 17. aprill

Kadri Simm, praktilise filosoofia

vanemteadur – 30. aprill

30 Kadri Kerner, eesti üldkeeleteaduse instituudi tesauruse

spetsialist – 9. aprill

Agnis Kütt, analüütilise ja füüsikalise keemia teadur – 10. aprill

Tiina Kraav, teoreetilise me-

haanika assistent, matemaatika

instituudi assistent – 14. aprill

Priit Palta, bioinformaatika õppetooli teadur – 25. aprill

KAITSMISED

1. aprillil kell 10.15 kaitseb keskkonnatehnoloogia erialal **Siiri Velling** doktoritööd «Microbial BOD biosensor for wastewater analysis» («Mikroorganismidel põhinev BHT biosensor reovee analüüsiks»). Kaitsmine toimub Ravila 14a auditooriumis 1020. Juhendaja prof Toomas Tenno, kn (TÜ KI), oponent prof Bo Mattiasson, PhD (Lundi ülikool).

1. aprillil kell 14 kaitseb **Ene-Renate Pähkla** filosoofiadoktori kraadi taotlemiseks arstiteaduses väitekirja «Factors Related to the Efficiency of Treatment of Advanced Periodontitis» («Parodontiidi ravi efektiivsust mõjutavad tegurid»). Kaitsmine toimub Biomeedikumi arstiteaduskonna nõupidamiste ruumis Ravila 19-1038. Juhendajad dots Mare Saag (TÜ stomatoloogia kliinik) ja Krista Lõivukene (SA TÜK ühendlabor, kliinilise mikrobioloogia osakonna juhataja), oponent prof Eija Könonen (Turu ülikool).

20. aprillil kell 14 kaitseb haridusteaduse

doktorant **Piret Soodla** doktoriväitekirja «Picture-Elicited Narratives of Estonian Children at the Kindergarten-School Transition as a Measure of Language Competence» («Eesti laste pildipõhised narratiivid keelepädevuse näitajana üleminekul lasteaiast kooli»). Kaitsmine toimub TÜ nõukogu saalis haridusvaldkonna doktorikraadide andmise ühisnõukogus. Juhendajad on prof Eve Kikas ja prof Renate Pajusalu, oponent prof Sari Kunnari (Oulu ülikool).

4. mail kell 10 kaitseb molekulaarse biomeditsiini erialal **Siim Sõber** doktoritööd «Blood pressure genetics: from candidate genes to genome-wide association studies» («Vererõhu geneetika: kandidaatgeenidest ülegenoomsete assotsiatsiooniuuringuteni»). Kaitsmine toimub TÜ molekulaar- ja rakubioloogia instituudis Riia 23-217. Juhendajad prof Maris Laan (TÜ MRI) ja vanemteadur Tarmo Annilo, oponent prof Harold Snieder (geneetilise epidemioloogia ja bioinformaatika üksus, Gröningeni ülikooli meditsiinikeskus, Gröningeni ülikool).

Õnnitleme

85 Aleksander Šeffler, arstiteaduskonna emeriitdotsent – 24. aprill

80 Kaljo Valgma, arstiteaduskonna emeriitprofessor – 29. aprill

75 Margus Tõnnov, matemaatika-informaatikateaduskonna emeriitdotsent – 25. aprill

70 Ludmilla Eeber, TÜ raamatukogu kogude arenduse osakonna raamatukoguhoidja – 7. aprill
Ruth Mikelsaar, meditsiinige-

STIPENDIUMID

TÜ sihtasutus kuulutab välja

KONKURSI

Andreas ja Elmerice Traksi stipendiumitele

Andreas ja Elmerice Traksi stipendiumi eesmärk on toetada majanduslikku abi vajavaid üliõpilasi, arst-residente ja teadlasi nende õppimisel või enesetäiendamisel USA või Euroopa riikide kõrgemates õppeasutustes.

Stipendiumideks jagatakse välja kuni 12 800 eurot.

Stipendiumi(te)le saavad kandideerida:

- Tartu ülikooli arstiteaduskonna doktorandid ja magistrandid;
- Tartu ülikooli arstiteaduskonna arst-residentid,

võrdsetel tingimustel on eelistatud teadustööd tegevd ja eakate meditsiiniga tegelevad arst-residentid;

- Tartu ülikooli majandus-, haridus- ja sotsiaalingigusteaduskonna magistrandid ja doktorandid, kelle uurimisvaldkonnaks on riiklik-poliitilised teemad.

Konkursi tähtaeg on **1. juuni**.

Taotlemiseks tuleb sihtasutusele esitada:

- elektrooniline stipendiumi taotlus sihtasutuse kodulehel, mis sisaldab:
 - ✓ isikuandmeid;
 - ✓ ülevaade taotleja haridus- ja töökäigust ning ühiskondlikust tegevusest;
 - ✓ stipendiumi taotlemise põhjendus;
 - ✓ erialase teadustegevuse ülevaade;
 - ✓ juhendaja soovitus;

✓ stipendiumi kasutamise eelarve;
• vastuvõtva kõrgkooli või teadusasutuse kinnitus taotleja vastuvõtmise kohta (paberil).

lehe kaudu www.ut.ee/sihtasutus
Paberil materjalid esitada TÜ sihtasutusele aadressil Ülikooli 18, 50090 Tartu

Konkursi tulemused kuulutatakse välja juunis.
Taotlused esitada elektroonselt sihtasutuse kodu-

info: tysiht@ut.ee
tel 737 5852 või 521 6820

Rotalia Foundation (USA) stipendiumikonkurss 2011/2012. õppeaastaks

Rotalia Foundation (USA), edaspidi fond, kuulutab välja 50 stipendiumi a' 2000 USD Eesti avaõiguslike ülikoolide (TÜ, TTÜ, TLÜ, EMÜ, EMTA, EKA) praegu päevases või statsionaarses õppevormis õppivatele 2. aasta bakalaureuse- või 1. aasta magistriastme üliõpilastele.

Stipendiumi antakse üliõpilasele üks kord õpingute vältel.

Vormikohane sooviavaldus tuleb saata selle aasta **30. aprilliks** fondi stipendiumide komitee sekretärile Sirje Margile aadressil Ülikooli 18, 50090 TARTU. Kvalifitseeruvad ka 30.04.2011 postitempli kuupäevaga sooviavaldused ning sooviavalduse võib tööpäeval ka ise tuua Tartu ülikooli postikantseleisse (Ülikooli 18-120 kl 8–11 ja 13–16).

Sooviavalduse vorm koos juhiste ja täpsem info on Rotalia fondide veebilehel www.rotalia.ee/et/fondid/foundation

Fond on andnud toetusi Eesti üliõpilastele alates 1988. aastast. Fondi alg- ja põhikapital on olnud Tartu ülikooli ja korp! Rotalia vilistlase Gerhard Treubergi pärandus. Fondi suurannetaja on Eestis sündinud ja praeguseks manalatele lahkunud prof dr Anne Jennings Smith (MA, Illinoisi ülikool, PhD, Columbia ülikool). 2011/2012. õppeaasta stipendiume rahastavad peale eelmainitute ka Bruno ja Helge Laan (sh neilt 2 stipendiumi Tallinna Nõmme gümnaasiumi abiturientidele), Eesi vabariigi aukonsul Paul Raidna ja Katre Raidna, Eesti vabariigi aukonsul Emeritus Mart Kask ning dr Linda-Reet Kaskja dr Vaho Rebassoo. Fondi tegevust juhib korp! Rotalia USA vilistlastest koosnev juhatus. Alates 2005. aastast on fondi juhatus esimeheks Eesti vabariigi aukonsul Emeritus Mart Kask. Juhatus on volitanud stipendiumidega seonduvat tegevust koordineerima stipendiumide komiteed Eestis.

Komitee tegevust juhib korp! Rotalia vilistlane Rein Grabbi. Sekretär on Sirje Mark Tartu ülikoolist.

Lisainfo: Sirje Mark, fondi stipendiumide komitee sekretär
tel 507 3729, 7375 6609
e-post: sirje.mark@ut.ee

TUNNUSTAMISED

TÜ väikese medali ja tänukirja pälvisid 85. sünnipäeval filosoofiateaduskonna emeriitprofessor **Larissa Volpert**, 70. sünnipäeval loodus- ja tehnoloogiaeaduskonna füüsika instituudi tahkisetooria

labori vanemteadur **Vladimir Fedossejev** ning 60. sünnipäeval arstiteaduskonna täienduskeskuse täienduskoolituse spetsialist **Juta Punnek**.

TÜ aumärgi ja tänukirjaga tunnustati 60. sünnipäeval filosoofiateaduskonna arhiivinduse professorit **Aadu Musta**.

TÜ tänukirja pälvisid 70. sünnipäeval filosoofiateaduskonna emeriitprofessor **Mati Erelt** ja raamatukogu peainseneritalituse kompressormasinist **Mati Kool**, 60. sünnipäeval sotsiaalteaduskonna sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika instituudi sotsiaaltöö assistent **Salli Põldvere**, 55. sünnipäeval arstitea-

duskonna biomeedikumi raamatukoguhoidja **Helju Vaidla** ning 50. sünnipäeval sotsiaalteaduskonna sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika instituudi sotsiaalse analüüsi meetodite lektor, sotsioloogia, sotsiaalpoliitika ja sotsiaaltöö programmijuht **Rein Murakas**.

TEATED

Aprillis TÜ aulas: 2. aprill kell 19-20.30 Helsingi meeskoori Laulu-Miehet ry **kontsert**; 7. aprill kell 19-21 **Koorikontsert** «Heliloojad-juubilarid. Edgar Arro – Lembit Veevo». Esinevad A Le Coq ja Camerata Universitas, EMTA segakoor, Musamari segakoor, Vanalinna segakoor, Tallinna Keskinna koor, vahetekkste loeb Andero Ermel; 8. aprill kell 19–21 Eesti Kontserdi **kontsert**, esinevad Kremerata Baltica ja Fazil Say (klaver, Türgi); 9. aprill kell 16–18 Tampere Konservatooriumi puhkpilliorkestri **kontsert**; 14. Aprill kell 12–13 kontsert «Liszt mängis just siin 169.aastat tagasi,» esineb Lauri Väinmaa; kell 19–21 Tamme Gümnaasiumi **kontsert**; 15. aprill kell 14–16.15 Euroopa Parlamendi saadikute **debatt**; 16. aprill kell 18–20 meeskoor Gaudeamuse ja Riia meeskoori **kontsert**; 17. aprill kell 14–16 Tartu regiooni muusikakoolide «**Suur kevadkontsert**»; 21. aprill kell 18–20 Akadeemilise Meeskoori **kevadkontsert**; 26. aprill kell 16.15–18 Andres Salumetsa **inauguratsiooniloeng**; 27. aprill kell 13–15 Tartu tähetorni 200. aastapäeva **pidulik koosolek**; 29. aprill kell 18–20 Tartu Poistekoori 50. aastapäeva ja Annelii Traksi **juubelikontsert**.

TÜ pensionäride ühingus Vitae: 4. aprillil kell 16 käsitööklubi, 7. aprillil kell 12.30 arstide klubi, 14. aprillil kell 11 humanitaaria klubi, 15. aprillil kell 11 ekslibrise klubi, 19. aprillil kell 9 sõidame Vanemuise alumisest parklast Tallinna, kus vaatame õhtul kell 19 vaatame Estonias operetti «Silva», 25.aprillil kell 16 põltsamaalaste klubi, 26.aprillil kell 13 elulooring, 26. aprillil kell 15 matemaatikute klubi, 28. aprillil kell 15 keemikute klubi.

Metsaülikooli seminarisarjas «Konflikti ennetamine» peab 12. aprillil kell 18-20.30 Struve 4 Marju Lauristin loengu «Etnilise konflikti ennetamine». Järgnevat töötuba ja arutelu juhib Eva Rein.

Info ja registreerimine: www.metsaylikool.ee.

Õpetatud Eesti seltsi koosolekud (Lossi 3-427): 13. aprillil kell 16.15 esineb Valve-Liivi Kingisepp ettekandega «Villem Reiman ja eesti vana kirjakeel»; 27. aprillil kell 16.15 esineb Mart Niklus ettekandega «Pilk tänapäeva Venemaale: Eesti kommunismivangide pilgu läbi».

8. aprillil kell 12.15 peab loodus- ja tehnoloogia-teaduskonnas esmakordselt Tartu ülikooli professori ametikohale kandideeriv Jaak Truu **venia legendi** teemal «Keskonna biotehnoloogia: uued väljakutsed ja meetodid keskkonnaseisundi parandamiseks ning ressursside säästlikuks kasutamiseks» («Environmental biotechnology: challenges and new approaches for preservation of the environment and sustainable use of resources»). Loeng toimub Vanemuise 46 auditooriumis 246.

Alates 13. aprillist saab ülikooli raamatukogus külastada **TÜ kammerkoori 40. sünniaastapäeva-le pühendatud näitust** «TÜKK aega». Kammerkoori juubelikontsert toimub 7. mail, kontserdipaik jääb esialgu üllatuseks. Täpsem info kammerkoori kodulehel www.ut.ee/TYKK.

15.–17. aprillini korraldab TÜ slaavi filoloogia osakond **traditsioonilise rahvusvahelise noorte filoloogide konverentsi**. Konverents on jaotatud kahte sektsiooni: kirjandus- ja keeleteaduslik. Noored teadlased käsitlevad konverentsil nii keskaja kui ka tänapäeva vene kirjandust, samuti teksti intertekstuaalset analüüsi, vene keele etimoloogiat, grammatikat ning tõlkimis- ja õpetamisprobleeme. Esinejaid on lisaks Eestile Venemaalt, Valgevenest, Tšehhist, Lätist jt riikidest. Kokku saab kuulata üle 50 ettekande. Konverentsi ettekandeid kuulama on oodatud kõik huvilised. Ettekandeid peetakse slaavi filoloogia osakonna ja keeleteaduse ruumides Näituse 2.

27. aprillil tähistatakse **Tartu tähetorni 200. aastapäeva**. Lisainfo: www.ajaloomuuseum.ut.ee.

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Tartu Ülikool
Ülikooli 18, 50090 TARTU
Tel: 737 5100
E-post: info@ut.ee
www.ut.ee